

paylaşım

Kartonsan
2016/2

Ben sizlerden çok önce okuyorum dergide yer alan yazıları ve kafamda birbirlerine eklemiyorlar. Yaşamda onların birbirine bağlanması gibi . . . Çünkü hepsi yaşamın içinden insanla ilgili, insanı ilgilendiren konular.

Sicilya'dan başladık. Sicilya tarihiyle, renkli-ilginç kültürüyle gezilip görülesi bir yer. İtalyanlar kendileriyle barışık insanlar. Bu nedenle dünyaya Sicilya'dan yayılmış mafya kültürüne de mizahi açıdan yaklaşabiliyorlar. Mafya başlangıçta adaletsizlikten doğuyor ve besleniyor ama sonra işler değişiyor. Kitaplarda Sicilya hakkında çok şey yazılıyor.

Kitaplarda ve tabii kütüphanelerde çok şey bulabilirsiniz ama onları sadece bilgi depoları olarak görmemek lazım. İşte bunu anlatan çok güzel bir örnek var: Ege Üniversitesi Kâğıt Kitap Sanatları Müzesi. Kitapların dile geldiği, soluk alıp verdiği hayranlık uyandıran bir müze oluşumuna imza atmış kurucular ve emeği geçenler. Dünyanın en küçük, küçük derken milimetre ölçeğinden söz ediyorum, kitabından tutun da bin bir çeşit anlatının, çizginin, bilginin, kâğıt türünün yer aldığı kitaplar. İçlerinde kim bilir ne masal kitapları da vardır.

Masalı okumak güzeldir, çocukken dinlemeyi daha çok tercih ederdik. Can cana, yüz yüze anlatılan masallar başka olurdu biz çocuklar için. Hele etrafta başka çocuklar da varsa. Topluca bir hayal dünyasına yuvarlanır, yuvarlanır, bu dünyaya dönmek istemezdik. Büyükler için de masal anlatıcıları var artık. Çanakkale'de düzenlenen Masalcılar festivali bu bakımdan özel bir öneme sahip. Yetişkinlerin masalların diline, kimi zaman önerilerine kulak vermeleri, sadece folklorik gerekçelerle sınırlandırılmaz, psikolojik anlamda da büyük bir işleve sahip masallar. Masallar bizim çocuk tarafımızı yaşatırken, masumiyetimizi korumamız gerektiğini hatırlatır, dünyayı anlamamızı sağlar

Elvan Arpacık

Masallarda, mitlerde ölümsüzlük peşinde koşan kahramanlar vardır; Uruk Kralı Gilgamiş bunlardan biridir. Günümüzde işte tam böyle bir masal peşinde koşuyor insanoğlu. Avatar bilinci yaşatma projesi; bir teknolojik masal ve tamamen teknolojik yöntemlerle yazılıyor. Yakın gelecekte hepimiz teknolojik masallar içindeki kayıp mitlerden biri olacağız gibi görünüyor. Hadi hayırlısı.

Bu yapay belleklerde sanatı ve insan yaratıcılığını nereye sıkıştıracağız bilmiyorum. Bugün üretilen sanat onlara ne anlatacak, hakkımızda ne düşündürecek?

Ressam Damla Öztürk insan figürleri üzerinde çalışıyor yani ana malzemesi insan. İnsanlar karşımıza farklı kıyafetlerle daha doğrusu gizledikleri kimlik ve karakterlerle çıkıyorlar tuvallerinde. Maske gibi giyinip kuşandığımız ikinci yaşamları var biz insanların.

Bu maskeleri önümüze şair Ece Ayhan düşürür, yüzümüze vurur. Asla bir huysuzluk değildir bu. Huysuzluk edecek lüksü yoktur şairin. İnsan olmanın gerekliliği, olamayışımız, bize, dize dize anlatılır, okursak anlayamayız, içine girebilme şansımızı zorlamamız gerekir.

Zorlamamız, yerine getirmemiz gereken bir gereklilik daha var: İnsan yaşamına uygun kentler yaratmak, geliştirmek ve korumak. Nasıl olacak? Yavaş şehir sertifikalı Seferihisar'ın izinden giderek. İstanbul nere Seferihisar nere. . . İstanbul'da olmaz, vakit çok geç. İstanbul artık hatıralarda kalmış bir şehir.

Hatıralarda yaşattığımız bir dostumuz kıymetlimiz var: İzmir sevdalısı Dario Moreno. Kentle özdeşleşmiş dünyaca ünlü bir müzisyen. Ne mutlu İzmir'e, Dario'su var, ne mutlu ki Dario'ya İzmir'de yaşamış.

Bir Tutam Arap, Bir Tutam Avrupa, Pizza Ve Bolca Baba... İşte Sicilya	2
Yaşasın Kitap!	8
Masalçılar Buluşması	14
Bedensiz Varkalabilen Bilincin Peşinde Avatar Ölümsüzlük Projesi	20
Bizden Birileri: Damla Öztürk	26
Ece Ayhan	32
Sakin Şehirler, Daha Yaşanabilir Bir Dünya	38
Dario Moreno, Bizim Dario...	44

Dergi Adı: Paylaşım Kartonsan A.Ş. Yaşam Kültürü Dergisi

İmtiyaz Sahibi: Kartonsan Karton Sanayi ve Ticaret A.Ş. Adına: Haluk İber

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü & Yayın Yönetmeni: Atiye Tuğtekin

Yönetim Yeri ve Adresi: Kartonsan Karton Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Prof. Bülent Tarcan Cd. Engin Pak İş Merkezi No:5 K:3 Gayrettepe-İstanbul Tel: (0212) 273 20 00 Faks: (0212) 273 21 70 www.kartonsan.com.tr

Gezegen Basım: 100i Yıl Mah. Matbaacılar Sit. 2. Cad. No: 202/A Bağcılar-İstanbul Tlf: 0212 325 71 25

Yayın Türü: Yaygın Süreli

Paylaşım Dergisi Karton Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından ücretsiz yayınlanır. Yazı, resim, illüstrasyon ve konuların her hakkı saklıdır. İzinsiz kullanılamaz.
Baskı Tarihi: Ağustos 2016

Kapak: Mehmet Arpacık, tuval üzerine yağlıboya: güz mevsiminde tarla

Bir Tutam Arap, Bir Tutam Avrupa, Pizza Ve Bolca Baba...

İşte Sicilya

Yazı: Ferhan Arpacık

Başlık abartılı mı? Yetersiz bile kalır. Akdeniz bizim deniz (Nostro-Marum) in incisi değil bu ada, parlak, beyaz hiç değil.

Etna'nın pek çok yerde koyunun koyusu, kara, kapkara lavları, geçişken renkleriyle, tuhaf bir güzellik bahşetmiş adaya.

Lavlar altında Catania, gri-siyah tonlarıyla kasvet bir yana, barok binaları ve yaşam dolu meydanlarıyla ışıltılı parlıyor.

Sicilya Akdeniz'in en büyüğü, muhtemelen en kara olanı. Elbette portakal, zeytin, limon ağaçlarının bulunduğu kent dışındaki rengârenk ovaların hakkını teslim etmek gerek; Palermo'daki Altın Vadisi gibi...

Grek dönem antik tiyatrolarında zamanında kim bilir ne oyunlar sahnelendi. Günümüzde turist grupları rehberleriyle şov yapıyor bu sahnelerde hem de çok kalabalık oyuncu kadrosuyla. Yönetmen yok, prova yok, her şey doğaçlama adeta. Tiyatro çıkışında da oyun sürüyor sanki.

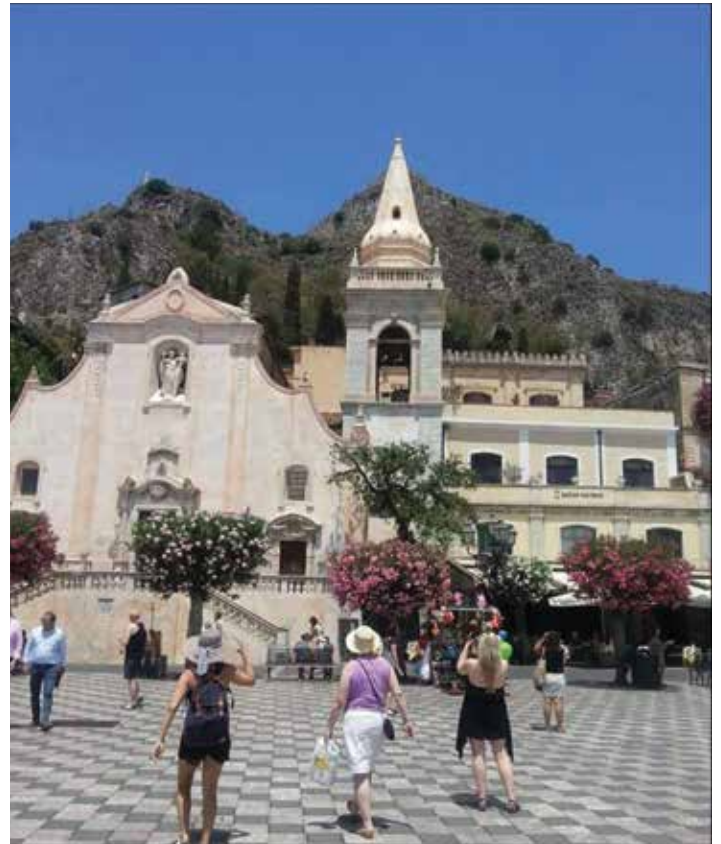
Taormina'da sahne dekoru bir film setine dönüşüyor ve yine provasız, yönetmensiz doğal akışıyla.

Pizzerialar, kafeler, seramik el sanatları dükkânları, antik Messina Kapisının ardında, Arap - MS. 9. yy -, İspanyol Normanların – MS.11.yy – torunları, aktörler olarak sıralarını bekliyorlar. Ve de babalar...

1860 ve sonrasının ilk yıllarında "babacan, koruyucu, güvenilir" kimlikleriyle varlık gösteren, ardından tüm dünyada korku sözcüğü ile anılan "mafia" babaları; uğrunda çok sayıda namuslu insan ve savcının yaşamını kaybettiği, günümüzde hâlâ sistemin açıklarından yararlanarak varlığını sürdüren bir organizasyon.

Dionysos'un Kulağı Mağarası: Efsaneler muhtelif. Dionysos mahkûmları bu mağaraya hapseder, muhteşem akustiği sayesinde konuşmaları dinlermiş ve tabii daha pek çok yakıştırma. Sonuç olarak burası, giriş kısmı kulak biçiminde olan bir mağara.

Etna Yanardağından Püsküren Lavların Altında Kalmış Bir Evin Çatısı

Sicilya lehçesinde Mongibeddu, İtalyanca Mongibello, dağ anlamına gelen Latince mont - ve Arapça jebel- sözcüklerinin uyumundan geliyor adı Alplerin güneyindeki bu en büyük dağın. Her an her şey olabilir modunda. Çünkü aktif. Zaten fokur fokur, içi sıkıldıkça patlayıveriyor! Ama ne yapmış Sicilyalılar? Küllerini seramik malzemesine dönüştürüp, tursitler için minik heykelcikler...

Herkes her dönemde ve her kültürde bir şekilde varlığını sürdürme çabasında, ama şöyle ama böyle. Babalar da böyle sürdürmüş varlıklarını, karşı çıkanlar da bedel ödemiş.

Günümüzde Sicilyalılar, bu olguyu gülümseyerek, mizah konusu yaparak karşıyorlar; magnetlerine, el sanatlarına ve her bir Sicilyalı aileye – Mafiosi – damgası vurarak, yani turizme pazarlayarak.

Bunun kültürlerinin bir parçası olduğu gerçeğini kabulleniyorlar. En olumsuz olguyu, en korkunç doğa olayını bile olumlu, iyimser bir yöne çevirmeyi becermiş bir halk diye düşünüyor insan ister istemez bu ada halkı için.

Her parlayan altın değildir sözünden yola çıkarak, biraz daha ayrıntılara girince, Palermo'nun "ya bu da olur mu" dedirten çöp dolu sokakları çıkıyor karşımıza. Oluyor işte, ne de olsa sistemin açıklarının çok olduğu, İtalya'nın en güneyi, kimileri içinse Afrika'nın kuzeyi sayılan bir toprak parçası burası. Bu yüzden bu kadar karşıtlığı toplamış bağrında belki de.

Dionysos rahatça duysun diye kocaman açmış kulaklarını Sirakuzadan: "Benim adım Sicilya! Ne babalar ve bir o kadar da onlara karşı çıkanlar yetiştirdim toprağımda. Lavlar altında kaldım, ama yeni yaşamlar kurdum lavlar altındaki ovalarda. Birçok kültüre ev sahipliği yaparken, şimdi de tüm dünyayı kucaklıyorum çıtı-ıptı sokaklarım, barok meydanlarım, neşeli insanlarımla. 'sen kendine yardım et ki, Tanrı da sana yardım etsin' ilkesini benimsedim. Bu kapkara lavları çevirdim adeta kara elmasa. Benim adım Sicilya."

Ve Babalar...

Gözlerindeki “kaderimin bir oyunu bu” ifadesine, mazlumca başını sağa eğmesine bakmayın, o, Napolili Amerikan mafya Al Capone, namı diğer yaralıyüz.

Napolili bir ailenin çocuğu olan Al Capone'un bu işlere bulaşması masum bir istekle başlıyor. “Çocukken her akşam yatmadan önce ve aklıma geldiği her an Tanrı'ya, bana bir bisiklet vermesi için dua ederdim. Bir gün Tanrı'nın çalışma tarzının bu olmadığını anladım. Ertesi gün gittim kendime yeni bir bisiklet çaldım ve her akşam yatmadan önce Tanrı'ya günahlarımı affetmesi için dua ettim.”

Kaynak vikipedi.

Yaşamının son yıllarını Al Catraz'da geçiren Al Capone, bar fedailiği sırasında yüzüne aldığı yaralar nedeniyle scarface-yaralıyüz olarak anılıyordu.

Günümüzde Sicilyalılar, bu olguyu gülümseyerek, kendileriyle dalga geçerek karşıyorlar; magnetlerine, el sanatlarına ve her bir Sicilyalı aileye – Mafiosi – damgası vurarak, yani turizme pazarlayarak. Bunun kültürlerinin bir parçası olduğu gerçeğini kabulleniyorlar

Kucağında asil köpeği ve takım elbisesiyle lordlar gibi kurulmuş kişi, babaların babası Vito Casio Ferro.

İşe bakın ki susuzluktan ölmüş. 1862'de Palermo'da doğan 1901'de New York'a göç eden Vito, mafya içinde hızla yükseldi. 1909'da bir polisi öldürmekten hüküm giydi ama Sicilya'ya kaçmayı başardı. 1920'li yıllarda İtalyan mafyasına hükmetti. Yani babaların babası oldu. Kolay olmasa gerek bir yandan halkla, bir yandan rakip mafyalarla uğraşmak.

1929'da tutuklanarak 50 yıla mahkûm oldu. Mahkûmiyeti sırasında hapisanedeki lüks yaşamı hakkında pek çok hikâye yayılmıştır. Don Vito'nun ölümü trajik olur. 1943 yılında Amerikan askerleri İtalya'da ilerlerken mahkûmlar salıverilir, ancak o terk edilir. Açlık ve susuzluktan ölür.

Şanslı Luciano diyorlar ona.

Havasından yanına yaklaşılmıyor fotoğraftaki haline bakılırsa. Hollywood filmlerinden fırlamış sanki. Tersini söylemeli; Hollywood filmleri onlardan fırlamıştı.

Time Dergisinin 20. yüzyılın en çok sözü geçen 20 kişisinden biri olarak gösterdiği Charles Luciano, 1897'da Sicilya'da doğdu. 1907'de ailesi ile birlikte Amerika'ya göç etti.

23 Mayıs 1992'te Palermo'da, doğduğu yerde öldürülen efsane savcı Giovanni Falcone, Sicilya mafyasına savaş açmış, 474 mafya üyesinden 360'ını mahkûm ettirmişti.

Giovanni Falcone, eşi Francesca ve aracının şöförü, Palermo Havalimanı'nın yakınlarında otoyola yerleştirilen uzaktan kumandalı bombanın patlatılması sonucu hayatlarını kaybettiler.

Mafyanın bugünkü durumunu sual edecek olursanız, aşağıda görüldüğü gibi çanak çömlek malzemesi oldular. Beyfendi "mafusu" eşi hanımefendi ise "mafusa" olarak gül gibi geçinip gidiyorlar.

YAŞASIN KİTAP!

Yazı: Ayşe Kilimci

Ve kitaba, kitap tarihine, yayıncılığa, yazara, tasarımcıya, kitapsevere özen gösterenler, bin yaşasın!

Dünyanın miniminnacık kitabından haberdar mısınız?

Josua Reicherts 32 sayfalık Japon ipek kâğıdına basılmış ve elle deriye ciltlenmiş "Bilder-ABC" (Resimli Alfabe Kitabı) dünyanın en küçük kitabıymış.

Kaset içindeki bu kitabın ağırlığı beş miligram. Boyutları 2.4 x 2.9 mm. parmakla tutulmayacak kadar küçük olan eser, İzmir Bornova'da, Ege Üniversitesi Rektörlüğüne yakın hoş bir bahçe içinde yer alan Kâğıt ve Kitap Sanatları Müzesi'nin, minyatür kitaplar bölümünde sergileniyor. Metrekaresi iki gram ağırlığında olan dünyanın en hafif kâğıdı da bu müzede yer alıyor.

Kuruluşundan bu yana üç yılda toplam 17 bin 576 ziyaretçiyle dikkat çeken müzenin Program Koordinatörü Seda Ağırbaş, en ilgi çeken eserin, dünyanın en küçük kitabı olduğunu söyledi. 32 sayfadan oluşan, elle yapılmış deri ciltli, renkli harfler de bulunan dünyanın en küçük kitabı, 2.4x2.9 mm. ebadında. Josua Reicherts tarafından yapılan kitabın orijinal ismi "Bilder-ABC". Eser, Dr. Mete Neptun tarafından müzeye bağışlanmış.

EÜ Kâğıt ve Kitap Sanatları Müzesi Koordinatörü Nedim Sönmez'in bağışları arasında yer alan dünyanın en ince ve hafif kâğıdı da görenleri şaşırtıyor. Metrekare ağırlığı 2 gr. olan bu kâğıt, orijinal el yazması kitap ve kâğıtların restorasyonunda kullanılıyor.

Ayrıca Gutenberg matbaasında, Peter Schöffer tarafından 1475 yılında basılan orijinal sayfa ve 1756'da İbrahim Müteferrika matbaasında basılan orijinal Vankulu Lugatı da müzenin ilgi gören eserleri arasında bulunuyor.

Pablo Picasso, Marc Chagall, Joan Miro, Salvador Dali, Wassily Kandisky, Henri Matisse ve Andy Warhol gibi

ünlü sanatçıların özgün yapıtları da Kitaptaki Ustalar Bölümünde.

32 ülkeden 42 kâğıt sanatçısının oluşturduğu 'OneWorld' adlı dünya haritası ilginç bir ortak yapıt.

Ben gittiğimde, 23 Nisan için düzenlenen çocuk kitapları tasarımcı ve ressamı kendi sergilerine komşu olan müzeye konuk gelmişti, bu da hem benim için bir şanstı, hem Paylaşım okurları için, çünkü müzenin koordinatörü, Ege Üniversitesi kültür sanat danışma kurulu üyesi ve ebru sanatçısı, Nedim Sönmez ve sanat tarihçisi yardımcısı Seda Ağırbaş rehberimizdi. Onların ağzından müzenin ve kitabın masalını dinlemek büyük keyifti.

Kitap Müzesi Yetmez, Çocuk Kitapları Müzesi de Kuralım

Ege Üniversitesi ilk kez çocuk kitaplarını resimleyen ressamı bir müzede buluşturuyor Çocuk Kitapları Ressamları Müzesi!

Dünyada pek çok örneği bulunan resimli çocuk kitapları müzelerinin bir benzeri ilk kez İzmir'de kuruluyor.

Ege Üniversitesi, Kâğıt ve Kitap Sanatları Müzesi'ne ek olarak restorasyonu tamamlanan Bornova Levanten köşkerlerinden bir tanesi çocuk kitapları resimleyen 27 sanatçının orijinal eserlerine ev sahipliği yapacak.

Dünyada pek çok örneği bulunan resimli çocuk kitapları müzelerinin bir benzeri ilk kez İzmir'de kuruluyor. "Çocuk Dünyasının Ressamları"nın müzenin bir parçası olması için VI. EgeArt Sanat günleri sürecinde Ege Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Candeğer Yılmaz, Kâğıt ve Kitap Sanatları Müzesi kurucusu ve yöneticisi Nedim Sönmez ve EgeArt Sanat günlerinin davetli ressamı Can Göknil arasında projelendirildi.

(İllüstrasyon sanatını ve çocuk edebiyatını destekleyen

projede eserleri yer alanlar: Vaghar Aghaei, Ilgım Veryeri Alaca, Ayşe İnan Alican, Uğur Altun, Ferit Avcı, Canan Barış, Gözde Bitir, Reha Barış, Zerrin Cebeci, Saadet Ceylan, Ender Dandul, Mustafa Delioğlu, Serap Deliorman, Nazan Erkmen, Can Göknıl, Sedat Girgin, Başak Günaçan, Şafak Okdemir, Feridun Oral, Aysun Berktaş Özmen, Nuran Balcı Özekçin, Betül Sayın, Nazlı Tahvili, Banu Taylan, Mert Tugen, Deniz Üçbaşaran, Burcu Yılmaz.

Birkaç hayalşor çıksın da, gerisi nasıl olsa gelir mi dersiniz? Bence zor gelir... Bir yahut bin bir hayal yetmez, sahip çıkmak, bütçe ayırmak, usanmadan yazıp çizip anlatmak, yazılı görsel basında baş tacı etmek gerek...)

Kitap Köşkü

Ballian Köşkü 19.yüzyılın ikinci yarısında yapılmış bir köşk, Bornova'nın öteki Levanten köşkları gibi görkemli. 1970'te üniversite için alınıp, kamulaştırılmış. Bir ara lojmanmış, Hemşire okulu, arşiv ve üniversitenin Strateji Daire Başkanlığı diye kullanılmış, 2012'ye dek...

Bu tarihte yenilenmiş ve Kâğıt Müzesi yapılmış.

Sonraki yıl, yani 2013'te 'Kültür Bakanlığına bağlı Özel Müze' olmuş.

Dünya kültür tarihinin son iki bin yılı vazgeçilmezi olan kâğıt ve kitabın uzun ve tılsımlı yolculuğunu çok yönlü ve farklı örneklerle sunan bu müze içeriği ve görkemli

görselleriyle eğitim düzeyi ne olursa olsun öğrencilerin tümüne, anlayacakları şekilde sesleniyor. Ülkemiz için ilk oluşu kadar, kitabiyatın bu kadar çok yönlü, çok boyutlu, zengin ele alınıp sunulduğu bir üniversite müzesi olarak, uluslararası alanda da tek...

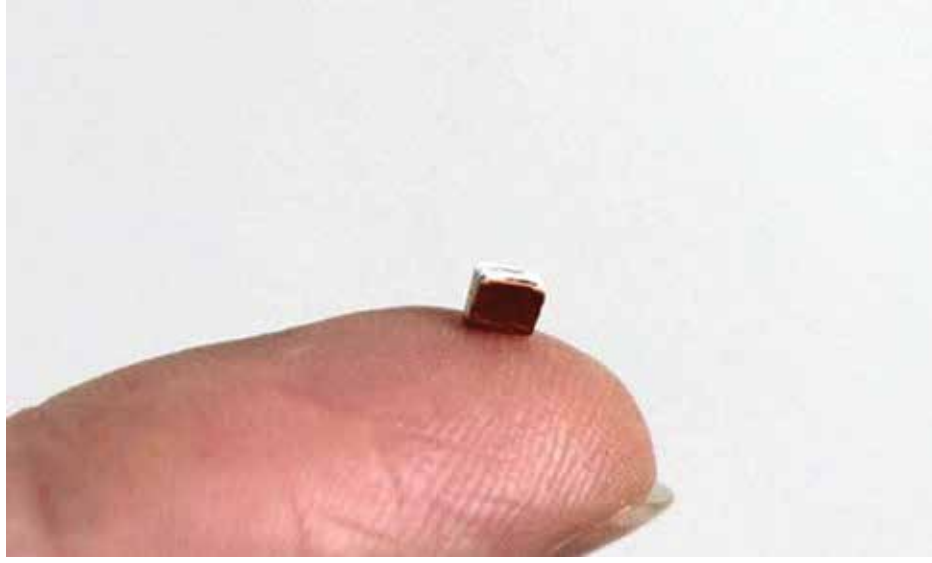
Kat Kat Kitap...

Giriş katı beyaz rengiyle 'kâğıdı' simgeliyor, ikinci kat siyah (kısmen karanlıkça) tasarımı ile 'kitabı'.

Girişte, bin yıllardır insanlık için önemi ölçülemez kâğıdın tarihi, renkli kâğıtlar, kitaplar, sanatsal yapıtlar ve çağdaş çalışmalar ve kâğıt değirmeni bulunuyor, bir üst katta kitap ve kitap baskı teknikleriyle ilgili yapıtlar, kâğıt üretiminden, kâğıdın sanat eseri ve kitap olma noktasına gelme macerası, çeşitli kâğıt ve baskı teknikleri aşama aşama sergilenmiş; el yapımı kâğıt üretimi, kâğıt tarihi, günümüz renkli kâğıt sanatçıları, dünya renkli kâğıtları, modern kâğıt sanatı bölümleri; üst katta ise kitap sanatları, exlibris, matbaa, sanatçı kitapları, çocuk kitapları, kitap biçimleri, baskı teknikleri, minyatür kitaplar ve tipografi bölümleri yer alıyor.

Müzenin bir sanat galerisi ve kâğıt / ebru sanatı gibi yaratıcı sanat atölyeleri de var.

Bahçesinde, Dr. Hilmi Kumcuoğlu adına ailesince bağışlanan ve Doç. İlker Yardımcı'nın yaptığı 'Lirik İleti' heykeli yer

alıyor, kâğıt ve kitabı simgeleyen metal yaprakların farklı noktalardan birleşiminden oluşmuş... Bornova Gençlik Caddesi üstündeki müzenin Web sitesi: www.kksm.ege.edu.tr

Müze Pazar/Pazartesi günleri dışında her gün 09-17.00 arası gezilebilir. Çocuklara bedelsiz, öğrenci ve yetişkin için de anmaya değmez bir giriş ücreti alınıyor.

Bizim İçin İlk, Dünya İçin Benzersiz...

Hem bilgi dökümü yapılmış bir yer Kâğıt ve Kitap Sanatları Müzesi, hem bir kitap masalı, bin bir kitap masalı... Bilgi vermekten çok, tarihi özgün görüntüler, yapıtlar, örneklerle masal tadında anlatıyor, sıkmadan, tam tersine merak kıskırtıcılığı yaparak, keyif vererek...

Ülkemiz için ilk olmak yanında, uluslararası alanda da çok değerli, özgün, benzersiz...

Konumuyla, binasıyla, sergiledikleriyle, donanımıyla, hepsinin üstünde de çalışanlarının coşkusuyla...

Müze kuruluşunun hayalşorü ve hayata geçireni Nedim Sönmez. Kendi koleksiyonunu da bağışlamış, ki önemli bir koleksiyon bu, emek, para, adanmış bir ömür gerektiren. Avrupa'da fuar, müze ve galeri çalışmalarıyla, sanatla iç içe geçen otuz yıldan uzun süren çaba ve birikimi, sanata ve kitaba adanmış bir ömrün deneyimiyle bu güç işe soyunmuş.

Kâğıdın ve kitabın dünya tarihi içindeki seyr-ü seferini,

günümüzde vardığı limanları, farklı kültürlerin çok renkli fonunda anlatılıyor.

Sergilenmekte olan bini aşkın obje ve yer/ donanım eksikliği nedeniyle sergilenemeyip depolarda bekletilen daha onlarcası, yurt içi ve dışından, kişi, kurum ürünlerinin satın alınması, bağışsı yahut orada yeniden yaratımı, koleksiyonların desteğiyle toplanmış.

Müthiş bir hazine, söz konusu...

Müze iki katlı, 16 odalı.

Kâğıda ayrılmış olan girişte, 'One World' adlı dünya haritası, 38 ülkeden 42 kâğıt sanatçısının kâğıttan oluşturduğu ortak yapıt yurtdışında sergiler /ülkeler gezmiş tozmuş, sergilenmeler bitince de müzeye bağışlanmış.

Girişte 17.yüzyılın kâğıt, renkli kâğıt, organik yazı gereçleri, kâğıt tarihi, günümüz kâğıt sanatçıları eserleri ve dünya renkli kâğıtlar örnekleri yanında, modern kâğıt sanatına ayrılmış.

Bin yıl öncesinin kâğıt yapım teknikleri, giyimiyle, duruşuyla aslına uygun mankenler eliyle anlatılıyor.

Kitap emekçisi bu heykellerin hâlâ çalıştığını, kâğıt değişiminde kâğıt yaptığını sanıyorsunuz, kâğıdın, matbaa görmüş kitabın o güzelim kokusu bile var sanki ortalıkta...

Kitaba hasredilen katla giriş katı arasında bir ara kat var ki, orada farklı dal sergilerinin yapıldığı minik bir sanat galerisi var.

Küçükü Büyükü Çılgınlar...

Kitap yolunda ömür harcamak, kitaplara tutkun olmak, eli kitaba düşmek/ yazmak/basmak, kitabi çılgınlık yapmak kadar güzeli var mı?

Nedim Sönmez bu soylu çılgınlardan...

1957 yılında Edirne'nin Havsa ilçesinde doğmuş, 25 yıl boyunca Federal Almanya'da ebru sanatçısı olarak yaşamını sürdürürken, değişik ülkelerde aralarında birçok tanınmış müzenin de bulunduğu yerlerde 80'den fazla kişisel sergi açmış.

Sergilerinde, yüzyıllar boyunca zanaat olarak görülen ebrunun zengin bir anlatım dili olabileceğini vurgulamış, 80'li yılların başında ebru sanatına getirdiği manzara resimleriyle bu alanda yapılagelmişin çok dışında, kendine özgü anlatım biçimini yaratan sanatçı ayrıca ebru tekniği ve tarihi üzerine araştırmalarını, Avrupa'da artık ebru literatürünün klasikleri diye tanımlanan kitapları, makaleleri ve konferanslarıyla çok geniş bir kitleye duyurmuş.

Bize müzeyi anlatırken yakaladığımız bir yanı, köy enstitülü bir ana babanın çocuğu olması mıdır dersiniz böyle uzun soluklu ve zor bir işi başta Ege Üniversitesi Rektörü Prof. Candeğer Yılmaz olmak üzere, özverili bir ekiple birlikte başarması?

Ondan çılgını da var, olmaz mı, Dali, misal... Kitabi ustalar Chagall, Miro, Kandisky, Matisse, Picasso, Andy Warhol ve Dali gibi ünlülerin, özgün yapıtları var müzede, Dali'nin kitabı dünyada az sayıda olan, 11.si ve özgün imzalı olanı, mantardan koruma kutusuyla müzede yer alıyor, duyduk duymadık demeyin ey ahali!

1475 yılındaki özgün Gutenberg matbaa ürün örnekleri, Osmanlı'da ilk matbaa kurucusu İbrahim Müteferrika'nın özgün çalışmalarının olduğu bölüm de görmelere değer...

Kitap sanatları bölümünde hat, tezhip, minyatürün farklı kültürlerden örnekleri, özellikle 17.yüzyıl konularının günümüz sanatçılarınca yorumlanıp çalışılmış yapıtlar...

Kamış kalem, geyik boynuzu mürekkep hokkası, difenbahya yaprağı üstüne tezhip ve hat sanatı çalışılması, özgünleri kadar değerli tıpkıbasım minyatürler, kâğıt üzere iğne oyası nakışlanmış Katı sanatı, iki - üç boyutlu çalışmalar...

Wirginia Woolf'un 'The Hours' (Saatler) kitabının sayfasını görme heyecanı...

1490 yılı parşömeni üstündeki notalar...

Tarihin ilk kadın şairi Enheduann'nın şiiri...

Ethem Çalışkan çalışmaları...

Hangi birini sayayım?

İnsanın Mucizesi K İ T A P

Müzenin ikinci katında, kitap bölümünde Borges karşılıyor: 'İnsanoğlu çok şey yarattı, ama, en şaşırtıcısı kitap.'

Bu kat büyüleyici, sarıp sarmalayıcı, hayli karanlık, insana ana rahminde olduğunu düşündürüyor, tek aydınlatıcısı kitap, güzel bir vurgu bu...

Eski matbaa örnekleri, vitrin aydınlatmasıyla sunulmuş .

İnsan nasıl dünyanın mucizesi ise, kitap da insanın mucizesi, bu geriden gelen fon müziği gibi peşinizi bırakmıyor...

Siz kitabın tarihine tanıklık eder, bu büyük ve büyüül

masalı okurken, MÖ.3000 lerde papirüsle macerası başlayan kitap da sizi okuyor sanki...
Çocuklara da büyüklere seslendiği gibi, aynı anda, aynı

mekânda sesleniyor bu müze ve en büyük ilgiyi çocuklar gösteriyor.

Onların boyuyla orantısız sergileme dolapları, belki oturup, camlı dolaplara dokunarak bile olsa, temas, soluk, görsel iletişimle kitabın tadına varabileceklerini konuştuğumuzda, hem Sayın Sönmez hem de yardımcı Sanat Tarihi uzmanı aynı şeyden dem vuruyorlar: 'Çocuk atölyesi hemen yapılmalı...'

2014 Yılında Alman Milli Kütüphanesinde katıldığı konferansla müzenin yurtdışı tanıtımı yapılmış, ancak benzer tanıtım etkinliklerini hem dışarda hem ülkemizde gerçekleştirmek şart...

Destek bekliyor müze, elbette... 2012'de dört obje satın alıp, müzeyi az varlık, birkaç gönülle gerçekleştirmiş olsalar da, büyük iş küçük olmuyor, müze kendini var edip

büyümei sürdürmüş. Üst katta sergilenmesi gereken yapıtlar için camlı vitrinler gerek, gelmekte olan başışlara yenilerinin eklenmesi gerek, yapıtların depolardan kurtulması, gelenlerle kucaklaşması gerek... Bahçeye sanat galerisi ve çocuk atölyesi açılması gerek. Uluslararası arenada tek olduğumuzu sayın Sönmez'den öğreniyoruz, o ise büyük yatırımcılardan şunu öğrenmek istiyor: 'Çok ünlü kâğıt sanatçıları ülkemize, bu müzeye gelmek istiyor, hazırılar, el uzatılmasını bekliyorlar. Ancak yer yok, girişimde bulunamıyoruz.' Birkaç yüz bin liralık yatırım can kurtaracak... Dilimizi korkak alıştırmamız, daha büyük rakamları söyleyebilirsek keşke... Devletimiz duysa, devletlularımız duysa, sanatın öncüleri, şövalyeleri duysa, misal Ömer Koç duysa...

Şimdi onun işi başından aşkın, o zaman Bornovalı gelin Calorine Koç duysa, rahmetli eşi adına büyük bir hamle ne de yaraşır, müzeye yapacağı...

Eczacıbaşı duysa, İzmirli Eczacıbaşılar, duysa, duymakla kalmayıp, gereğini yapsa...

Yamalıklı böğrüm, neler ister göynüm, benzeri oldu bu ummalar, ama, Sönmez'in girişteki Günbatımı yapıtı, kâğıt yamalarla oluşturulmuş bir dünya idi, dev bir avize gibi asılı olan, onu ilk gördüğümde gönlümden bu deyiş geçti...

Yama yama, parça parça, en ufaktan en büyüğe hayallerle, kâğıtlarla, kitap sanatı ürünleriyle bir kitabi küre oluşturulmuş madem, yamalıklı böğrüm o yamalı küreye, yamalıklı gönüllere bin destek ummak, söylemek, tellal çıkarmak yakışır bence...

İş ki, aks-i sadası gelsin!..

MASALCILAR BULUŞMASI

Yazı: Reyhan Yıldırım

Bu yazıya, son kitabımda da yer alan, pek azını anımsadığım için en baştan kurguladığım bir masalı paylaşarak giriş yapacağım. Dinlediğimde çok küçüktüm. Tetiklediği düşünceleri anımsamıyorum. Bölük pörçük de olsa hâlâ hatırlıyor olmamı ise bende bir sebeple iz bırakmış olmasına bağlıyorum. Şu da var ki, masalı bizzat yaşamış gibiyim; dinlemiş değil. Gelelim masala...

Saatlerdir gök gürliyordu. Yayılıp kaldığım salaş lokantanın camekânı ardında şimşekler çakıyor, yağmur suları sokak lambalarının fersiz ışığında parke taşları üzerinden köpürerek akıyordu. Kaçışımın sevgili adası... Bu haliyle hayatımdaki seçimlerin sonuçlarını yansıtıyordu adeta.

Sırtımı sobaya vererek sıcaklığını hissetmeye çalıştım. Kabarıp homurdanan dalgaların hareketinden ve rüzgârın uğultusundan kaçılmayacağını anlamıştım; yağmurun çerçevelerden sızıp yere serili talaşı tuhaf bir bulamaca dönüştürerek yukarılara tırmanmasından, adaya hükmeden doğanın sokaklara, meydanlara dayattığı ruhumdakine eş ıssızlıktan da. Derken bütün periler ve cinlerin gerçek olduğuna inandığım günlerde dinlediğim bir çocukluk masalını anımsadım. Büyükanem bana uzak ülkelerde yaşayan, karnında kilitli bir kapak bulunan, genç demirciyi anlatıyordu. Geçmişten gelen sesi pürüzlüydü.

"Balıkçı uzun kıtlık dönemi sırasında kendi kısmetinden ümidi kesip çocuklarının şansına olta atmaya denerdi."

Kısmetle ne kastettiğini sormak gereksizdi. Gözlerimi dudaklarına dikmiştim.

"İki büyük kızının niyetine attığı oltalara balıklar doluşunca içinden 'doğru bir iş yaptım' diye geçirmişti. Kovada fıkrıdayan balıkların sevinciyle gerilip attığı oltayı şimdi de en küçük kızının niyetine gönderecekti denize. Böylece, en sevgilisinin kaderi hakkında da bir ipucu edinebilecekti. Fakat o ne? Karşısında boş olta ucunu elinde tutan bir cin belirdi.

Cin, ödü patlayan balıkçıyla yumuşak bir sesle konuştu. Küçük kızını koyun sonunda oturan yoksul demirciye verirse, sabahın soğuk ayazında balığa çıkmasına hiç gerek kalmayacağını söyledi ona. Ama adam çocuklarını istemedikleri kimselere veremezdi. Cine teşekkür etti. Nasip diyerek, malzemelerini topladı. Ağır kovayı taşıyarak rüzgârın firdöndüğü sokaklardan evine yürüdü.

O gece olanları ailesine de anlattı. Ne ki balıkçının büyük kızları babalarının kararından hiç hoşlanmadılar. Açgözlüydü bu kızlar. Birbirlerinin mutluluğu yerine zenginliği yeğliyorlardı. Gizlice bir plan yapıp, gece yarısını beklediler. Kardeşlerini çuvala tıkıp, koyun sonundaki yalçın kayaların dibinde oturan demircinin evine sürüklediler. Küçük kız kendine geldiğinde yanı başında mışıl mışıl uyuyan demirciyi görünce perişan oldu. Olup bitenleri hatırlamaya çalışıyor, ama ablalarının kendisini sürüklemeye başladığı ilk dakikalardan sonrasını bir türlü anımsayamıyordu.

Güzel bir yüzü vardı demircinin. Kemikli, iri bir yüzdü bu. Elleri ise nasırlı ve güçlüydü. Kız uykusunda bir bebek gibi pembeleşen yanaklarını hoş buldu. Adamın pek tatlı göründüğünü düşündü. Belki de şanslıydı. Bu olanlar...

Derken efendim, yoksul demircinin genç ve gergin karnındaki anahtarı, anahtarın üzerinde bırakıldığı kilidin ardında yatan kapağı gördü ve kafasını sorular doldurdu. Başkalarına ait hiçbir şeye el sürmezdi o, buna rağmen kendini tutamadı ve o kapağı açtı. Ah! Orada gördüğü bambaşka bir dünyaydı. Korkarak kapattı. Ertesi sabah demirci, ona hoş geldin deyip, saçlarını sevdi ve karnına bakmaması şartıyla çok mutlu yaşayabileceklerini müjdeledi.

Soğuk, karanlık bir evdeydiler. Demirci davranıp, ocağını yaktı. Körük karnındaki rüzgârı alevlere gönderdikçe güçlenen ateş, bulunduğu köşeyi aydınlatıp ısıttı ve kıpkızıl yalımların yüzünü yaladığı demir adam, kızın gözünde bir kat daha güzelleşti. Her tarafta yıldızları andıran demir tozları uçuşuyordu. Balıkçının kızı mutlu hissetti kendini. Demirciye çorba pişirdi ve gün boyunca onu seyretmeyi sürdürdü. Ancak merakını yenebilmiş değildi.

Gece, eşinin uyumasını bekleyen balıkçının küçük kızı, kapağı yeniden açtı. Diğer dünyaya uzanan merdivenleri

keşfetti. Basamaklarda bir an durup düşündü: Gerçi demirciye ihanet ettiği söylenebilirdi, fakat adam bu yeni buluşunun heyecanını mazur görebilecek biriydi.

'Hiçbir şey görüldüğü gibi değil demek,' diye mırıldanıyordu, kız. Babasının evindeki sevdikleri onu hayal kırıklığına uğratmıştı. Yoksul demirci ise kollarının gücüyle harlandığı ateşle yüreğini ısıtan ıslık ıslık bir köşe yaratmıştı. Fakat bütün bunlardan fazlası da vardı. Yeterince cesaretli olabilirse dünyanın diğer yüzlerini de görür ve anlardı. Yüzünü görenler bir karara vardığını hissedebilirdi; merdivenlerden inip kalabalığın arasında kaybolurken mutlu olduğunu da.

Henüz bilmediği şey, yapılan her seçimin bir bedeli olacağı ve bu bedelin kimi zaman kolaylıkla ödenirken, kimi zaman insana ağır gelebileceğiydi.

Bana sorarsan yavrum, küçük kız, doğru şeyi yaptı. İyi ve çalışkan demirciyi terk ettiyse de hayatı boyunca yapacağı her seçimin sorumluluğunu alma cesareti göstermişti."

Durup gözlerime bakan büyükannem, düşünceliydi. Sözü bağlarken sesi yine titredi: "Belki de," dedi, "cinin onu demircinin evine göndermesi de bir tesadüf değildi. Nerden bileceğiz?"

Büyükannemin taze soluklar alan, sefertası evini demircininkine benzetirdim. Bu boz adanın çınarlı meydanına sokulan yollardan birinin girişinde yerleşen o küçük, o güzel, o sarı Rum evini de düşlerimdeki bu iki evle eş tutmadığımı kim söyleyebilirdi? İmgelemim beni ninemin taş odasına boşuna mı sürükledi? Cılız, meltem esintisi gibi bir özlem duygusu sardı içimi. O masalı dinlediğim günkü evin halini detaylarıyla anımsadım: Dışarıdaki yağmuru, bahçeye açılan küçük kapı önüne konulan bezleri, mermer eşik taşını... Ninemin kuzinenin üstünde usulca çevirerek pişirdiği kahvenin bakır cezveden süzülen acı kokusunu, bütün canlılığıyla duyuyordum.

Yukarıda paylaştığım kesiti masal kılan bazı nitelikler var. Bir kere onu hayalimde canlandırdım. Gerçeklik iddiası taşıyor, taşıyamaz. Ne yerine ne de zamanına ilişkin bir bilgi edinilir bu masaldan. Üstelik masal dışı olan nine ve anlatıcı kız haricindeki tüm karakterler, puslu bir perdenin arkasında hareket eden şekilsiz silüetlerden ibaretler. Demircinin karnındaki kapak, en az balıkçının cinle karşılaşması kadar absürt. İkinci bir olgu olarak bedenleniyor masalımda. O kapak ki, çok şeyin sembolü olarak yorumlanabilir. Örneğin sırların... Sır dediysem, bile bile bitiremeyeceğimiz kadar zengin bir hayatın inceliklerini kastediyorum. Örneğin yaşadıkça ayırdına varacağımız kendi potansiyelimizin, bizde bizden içre olanın potansiyelinin... Örneğin bastırdığımız arzuların... Örneğin açılmaması konusundaki tüm tembihlere uyulması halinde doğruluğun, uyulmaması halinde ihanetin... Örneğin iradenin sembolü olarak ki belki kapakta bırakılan anahtar da içimizdeki gölgenin iradi tutumunu sınıyor sembolik olarak. Başka yorumlar da yapabiliriz, ama şimdilik kalsın.

Yukarıdaki masalın ilkel bir versiyonunu ve daha nicelerini şimdilerde seksenli yaşlarını süren annem anlatmıştı bana. Ona da anneannem anlatmıştı. Çanak-kale'nin Biga ilçesinde yaşamışlardı vaktiyle. Zemherinin sert rüzgârlar ve düştü mü sıkışıp buza dönüşen kuru karlarla ağardığı uzun geceler boyunca masal

dinleyişlerini hatırlıyordu annem. El-lerindeki fenerlerle buzdan duvarlar arasında açılmış kaygan patikaları peş peşe kat eden, anneannemden masal dinlemeye gelen mahallelileri bugün de hatırlıyor. Maşinganın büyüülü çitirtıları eşliğinde yer minderlerine sedirlere yığılarak paylaşılan tüm o hikâyeleri, hatta bu anlatı ritüelinin kendisini bile kaydedebilmek olanağı olsaymış...

Bir ara unutmuştum masalları. Yazmak için uygun koşulları yaratana dek. Sonra yeniden hatırladım.

Şairin dizeleri ne kadar doğru:

"Gökyüzü gibi bir şey bu çocukluk

/ Hiçbir yere gitmiyor (Edip

Cansever, Manastırlı Hilmi Bey'e

İkinci Mektup)." Hayatın dalgalı

denizlerinde güvenli bir limana ge-

reksindiğimizde en çok çocukluğumuza sığınıyoruz. Yazarken de asıl

malzemeyi çocukluğuyla kariyor,

insan. Çocuklar donmamış beton

gibidir, üzerlerine ne düşse iz bırakır,

denmesi boşuna değil. Bence o izlerin en kalıcısını da masallar bırakıyor.

Pek çok yazar arkadaşşıma (ve bana da) nasıl yazar oldunuz diye sorulduğunda hemen hepsi çocukluğundaki masallardan söz açıyor.

İnsanız biz ve zihnimizdeki imgeleri başkalarının zihninde ve hislerinde canlandırma yeteneğimiz var. Üstelik bu yolla sınırsızlığı zihinsel olarak deneyimlemeyi ve sınırsızlığın genişlettiği hayal penceresinde yeni hakikatler seçmeyi seviyoruz.

Unutkanlığımdan sıyrılışımda büyük payı olan bir masalcıdan söz etmeden geçemeyeceğim: Judith Liberman. Judith uzun yıllardır Türkiye'de yaşayan bir Fransız. Masallar ile derinden ilgileniyor. "Masal aslında simgesel bir yolculuktur. Birçok masalın amacı; en büyük korkularınla yüzleşmeni, onların üstesinden gelip onlara rağmen yolculuğunu devam ettirmeni ve eve dönüş yolunu bulmanı sağlamaktır," diyor. Ona göre insan hayatı bir şeyler olurken değil, asıl o olanları anlatırken yaşıyor. Judith, şamanı andıran

stili, çok zeki bakan kocaman parlak gözleri, sınır tanımayan insan sevgisiyle bana, çoğu zaman, başka bir dünyaya aitmiş hissi veriyor; masalardaki büyü karakterlerin cisimleşmiş haliymiş hissi. Fransa'da bir komünde büyümüş o. Ateş başında, masal dinleyerek ve şarkılar söyleyerek geçirdikleri geceleri elbette unutamıyor. Ailesi onun bugün tüm dünyada özellikle de Türkiye'de yapmakta olduğu işi Fransa'da yapıyorlar, masal anlatma sanatını yeniden canlandırıyorlar. Çok gençken masal anlatma eğitimi alıyor. Ardından da konservatuvar ve tiyatro eğitimi. Kariyerinin sonraki adımı CLIO (Sözlü Literatür Konservatuvarı)'da masal anlatıcılığı ve anlatıcı yetiştirme kariyerinde uzmanlaşma. Unutulmaya yüz tutan masalları yeniden kazanma serüveninde Türkiye'deki üniversiteler, müzeler ve bu konuda hassasiyeti olan oluşumlarla da işbirliği yapıyor. Ona göre masallar giderek daha yalnızlaşan bireylerin politik kaderi önünde dikilmenin en etkili araçlarından biri.

Judith beni NTV'deki masal programına davet etti. Bu davetin nedeni yapmakta olduğum bir atölye idi. Arıza Kadınlar adını verdiğim uzun soluklu bir programdı. Mitoloji, psikoloji ve kurmacayı bir araya getirerek hayat üzerinde çatışmasız tartışma ve yazma pratiği yapabileceğimiz bir atölye birlikteliği oluşturmayı umuyordum. Programda, yazılı tarihle birlikte donan hikâyeleri, bilgiyi yaygınlaştırırken sorgulamayı, düşünmeyi, yüz yüze etkileşmeyi azaltan sebepleri, bunların üstesinden aydınlattığımız meydanlarda, mekânlarda buluşup mitleri, masalları paylaşarak gelebileceğimizi konuştuk. Yaşamı iyi-kötü tüm yüzleriyle tanıyıp hazırlanmak ve yalnız olmadığımızı kavramak bakımından ne insancıl bir düşünceydi!

Judith'in bir söyleşisinde "Benim sloganım, 'Hayret et ve hisset,'" dediğini okumuştum, "Masal farkındalık üzerine bir eğitimidir aslında. Dersleri

geçmek değildir tek amaç, hayatın içindeki sihri fark edip onu anlama ve anlatma becerisidir. Yaşamdır yani masal... " Bence de öyledir.

"son umut kırılmıştır / kaf dağı'nın ardındaki / ne selam artık ne sabah / kimseler bilmez neredeler / namlı masal sevdalıları (Attila İlhan, An Gelir)

Düşünen insan, sorular sorar, varlığı için bir anlam, bir gerekçe arar. İçine doğduğu çevrenin ve genel olarak doğanın, varoluşundaki payını sezebildiğinde ona karşı özeni de artar. Doğa bir rahim olmanın ötesinde, insanın keşfine sunulan ve bir ihtimal, hakikatine vardığında kendi oluşunu haklı çıkaracağı sırdır. Başka bir ifadeyle, insanın doğayı anlayabildiğinde varacağı yer, kendi hikâyeleridir. Paylaşılmaya başlanan hikâye, zaman ve mekândan bağımsız, üstelik sembollerin tüm insanlık için ortak olması sebebiyle anonim bir hal alır. Ulaştığı her kulaktan bir başka dille, yola çıkarken ki anlamına anlam katmış bir şekilde, birikerek ve hiçbir ayrımcılığın tuzağına düşmeksizin, gelişigüzel yayılır, herkese erişir.

İşte Çanakkale, insanlığın tutunabilme, algılama, açıklama ve anlamlandırma çabalarını yansıtan bir semboller sistemi olarak gelişen mitolojinin, daha doğrusu mitolojiye ait öğelerle kurulan hayal ürünü hikâyelerin, mitlerin, masalların doğup yayıldığı beşik kentlerdendir. Bölgesel efsanelerin, varoluşumuza ışık tutan kolektif birikim içinde hatırı sayılır bir yeri vardır. İş ki namlı masal sevdalıları geri dönsünler ve bize, bizi en naif, en hakiki şekilde gösteren anlatıları yeniden hatırlatsınlar.

Nitekim dönmüşler. Bunu sevinerek öğrendim. Bu yıl katılabildiğim sınırlı sayıdaki etkinlik sayesinde de umudum geri döndü.

Bundan üç yıl önce Çanakkale Kent Müzesi'nin ev sahipliğinde buluşan masal sevdalıları, sadece çocuklar için anlam ifade ettiği düşünülen masalların, aslında büyükler için de zihin açıcı olduğunu göstermek üzere masal buluşmalarını, başlatmışlar. Yıl boyunca devam eden programlı etkinliklerde masalların biçimsel unsurlarını, toplumsal işlevlerini, sembolik ifadelerini çözümlenmeye girişmişler. Zaman zaman masal konusunda uzmanlaşmış konuklar ağırlamış, kendi masallarını paylaşmış, yenilerini keşfetmişler. Masal anlatmanın tekniklerini öğrenmiş, öğretmişler.

Çanakkaleli masalcılar binlerce yıldır dilden dile, kültürden kültüre ulaşarak her uğrağında daha da zenginleşen masalları, yaşamsal öğretilerin gelişme ve yayılma aracı olarak algılıyorlar. Bu birikimi edinip içselleştirerek her şeyden önce çok olmayı ve elbette daha barışçıl, bilgili, umutlu kılmak üzere kent toplumunu da aydınlatmayı seçiyorlar. Çünkü masallar, içinde yaşanılan toplumun değerlerinin anlaşılmasını ve benimsenmesini kolaylaştırıyorlar. Masallar, modern hayatın karmaşık işleyişinde endazenin şaşan dengesini, hayatı sadeleştirerek hakikate çekiyor, yeniden kuruyorlar. Masallar, iyi varsa kötünün ontolojik bir koşul olarak kaçınılmazlığını kabul etmeyi kolaylaştırıyorlar. Masallar, kullandıkları soyut dil ve yabancılaştırma etkileriyle aslında gözümüz önündeki gerçekliği fark etmemizi sağlıyorlar. Masallar sembolle bin yılları yükleyerek getirdikleri bilgilerle, ehlileştirme ve kalktıığımız evrene en ufak bir dokunuşumuzun onun hikâyesini olduğu kadar bizimkini de değiştireceğini fark ettiriyorlar.

Bu bilgi ve umutla yola çıkan masalcılar adına söz alan hikâye anlatıcısı Güneşin Aydemir, bir paylaşımında süreci şöyle anlatıyor: "Çanakkale Kent Müzesi'ne masallarla ilgili bir şeyler yapmak istiyoruz diye gittiğimizde - ki aklımızda çok net bir fikir de yoktu esasında - uzun bir süre üzerinde düşündük bu fikrin. Bu evrensel masal fikrini kent ile nasıl bağdaştıracaktık? Cevaplamamız gereken ilk soru buydu. Aslında Kent Müzesi'nin yaptığı iş özünde bir hikâye anlatıcılığı idi. Kentin tanık olduğu hikâyeler, kimi zaman bir çeyiz sandığından, kimi zaman bir ihtiyarın dilinden, kimi zaman objelerinden yansıyordu Çanakkalelilere. Sorumuzun cevabı çok da zor olmasa gerekti.

Sonunda, müzenin her çarşamba akşamı düzenlediği kent sohbetleri programında bir yer kaptık. Her ay bir Çarşamba akşamı, masala dair bir sohbet için kente bir konuk çağırdık. Konuklarımız bizi kırmadan geldiler: Hakikatçi lakabıyla tanınan gezgin, yazar Özcan Yüksek, şair Sezai Sarioğlu, Ana Tanrıça kültü ve sembolik anlatımlar konusunda araştırmacı Ahmet Yazman, Çanakkale yöresindeki masalların derleyicisi ve halk kültürü araştırmacısı Ömer Gözükızıl, Yörüklerin anlattığı masalların peşinden koşan belgeselci Kenan Özer ve Çağlar İnce, Şahmarancı Ebuburak Tacettin Toparlı konuklarımız oldular. Dünyadan, başka diyarlardan ve başka âlemlerden hikâyelerini paylaştılar bizlerle. Bununla kalmadık, her konuğumuzu radyoda konuk ettik, onlarla masallar üzerine, masalların erdemleri ve mesajları üzerine sohbetler ettik. Hatta Şahmarancımızla Şahmaranlar boyadık, boyadığımız Şahmaranları sergiledik.

Masal diyarı bizi uçan halısına bindirdi, Şah Şehriyar'la Şehrazat'ın Binbir Gecesi'ne, Ainedar kadının gizemine, Yaşayan Ana Tanrıça Sarıkız'ın efsanesine, Şahmaran'ın hasbahçesine, Yörüklerin develer üzerindeki yaşamına, açgözlülüğü ile gözünü kör eden kervancı ile dervişin hikâyesine götürdü.

Masal maceramız sayesinde, Kent Müzesi bir şatoya, müzenin müdürü bir şövalyeye, bizler de şatoyu bin bir gece ve bin bir gündüz ele geçirmeye çalışan haramilere dönüştük."

Namlı masal sevdalıları, sonunda bir masal topluluğu kuruyorlar. İyi olan her şey bir diğerini esinler, mayalar ya da bir çeşit karanfildir işte, elden ele geçer. Nitekim masal anlatılarını müzik ve dansla derinleştirecek yeni bir topluluk daha kuruluyor ve bu kurulan topluluk, serüveni ne uygun şekilde, "Maya" adıyla şehrin masal atmosferine dahil oluyor. Bununla da bitmiyor. Masalcılar "Açıl Susam Açıl" isimli bir radyo programı başlatıyorlar. 2015 Mayıs'ında ise Çanakkale Masalcılar Buluşması ilk kez düzenlendi. Kentin pek çok ortak alanı masalcıların etkinlikleri ile şenlendi. Etkinlikleri hâlâ anlatanlar var.

Ben geçen senekini kaçırmıştım, henüz Çanakkale'ye yerleşmediğim için. Ama bu yıl, örneğin 2. Çanakkale Masalcılar Buluşmasının 11 Mayıs Çarşamba günü, saat 18:00'de, Çanakkale Kent Müzesi'nde gerçekleştirilen Öykücü Beyin (konuk: Sinan Canan) etkinliğini çok severek ve öğrenerek izledim.

Gördüğüm kadarıyla Aydemir'in "Yüreğine su serpmek isteyen herkesi, 11-15 Mayıs 2016 tarihleri arasında, tam da burada, iki suyun birleştiği yerde bekliyoruz!" çağrısı yine yanıt buldu. Masalcılar yediden yetmişe herkese ulaşan etkinlikleriyle şehrin değerine değer kattılar bence.

2. Çanakkale Masalcılar Buluşmasının ana temasını Hayat Ağacının Sesleri olarak belirlemişlerdi. Hayat Ağacını bilirsiniz: üç kez büyük yıkım görmüş efsanevi kuş Simurg

havalandığında, ağaç titrer, envai çeşit bitkiye ait tohumlar ağaçtan dökülerek dünyanın dört bir tarafına yayılırlar. Gelmiş geçmiş tüm bitki çeşitleri dünyaya yeniden kök salarlar ve özlerinde barındırdıkları şifayla insanoğlunun tüm hastalıklarını tedavi ederler. Bu sembolizme gayet uygun bir şekilde masalı, bilgi ve şifayla ilişkilendiren masalcılar, temayı şöyle gerekçelendirdiler; “Masalcılar, acıları dindirmenin ve barışmanın yolunun birbirini anlamaktan, birbirlerinin hikâyelerini dinlemekten geçtiğine inanıyorlar.”

Acıları dindirmek üzere yola çıkan masalcılar 11-17 Mayıs arasında masalseverler ile buluştular. Masalların iyilik vadeden sonlarına bütün kalpleriyle inanıyorlardı, inanmaya da devam ediyorlar.

Etkinlik boyunca Çanakkale Kent Müzesi ve Arşivi, Ece Ayhan Evi, Halk Bahçesi, Korfmann Kütüphanesi ve Morabbin Park'taki etkinlikler halka açık olarak ve ücretsiz gerçekleştirildiler.

Çanakkale Kent Müzesi ve Arşivi, Çanakkale Kent Masalcıları, Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği, Anlat Bana Kültür Sanat Derneği, Yaşam Okulu'nun

ortaklaşa yürüttüğü buluşmanın açılışı 11 Mayıs'ta, Çanakkale Kent Müzesi'nde, Prof. Dr. Sinan Canan'ın “Öykücü Beyin” sunumuyla gerçekleşti. Aynı gün Sardunya Kafé'de “Hayat Ağacının Renkleri” adlı karma resim sergisinin açılış kokteyli yapıldı. Umut Germeç, Şule Günal, Serpil Kappar, Ezgi Yemenicioğlu Negir'in ürünlerinden oluşan sergi Çanakkaleliler tarafından 31 Mayıs'a kadar gezilebildi. Masalcılar, hafta boyunca ilköğretim okullarında ana sınıfı ve birinci sınıf öğrencileriyle buluştular, yetişkinler için masal çemberleri kurdular. Konuklar, masalla ilgili söyleşilerin yanı sıra Asuman Sübay ve Bihter Yılmaz ile kukla yapımı, müzisyen Bülent Genç ile “Saza ve Söze Dair”, dansçı, koreograf Esra Yurtut ile “Masalı Hareket” atölyelerine katılma imkânı buldular. Etkinlik, Tolga Zafer Özdemir'in “Likya Dede Bir Anadolu Güzellemesi” ile son buldu.

İşte böyle. Kafdağı'nın ardında kaybolmadı masalcı dostlar. Ellerimizden tuttular ve eminim ki tüm ülkede birbirine uzanan başka eller de var. Arkadaşlarımın bu değerli çabasını sizlere duyuruyor olmaktan onur duyuyorum. 3. Buluşmada hep birlikte olabilmeyi de umuyorum. Dostlukla, barışla, masallarla, hakikatle kalın.

Bedensiz Varkalabilen Bilincin Peşinde AVATAR ÖLÜMSÜZLÜK PROJESİ

Yazı: Sadık Yemni

Rus milyarder Dmitry Itskov zihnini bir hardiske indirmek, bilincini dijital ortamda sonsuza kadar canlı tutmak istiyor.

2045'te ilk e-insan yaratılacak.

Üşümeyen, terlemeyen, hasta olmayan ve yorulmayan robotik bedenleri hayal edin.

Sizlere sibernetik ölümsüzlüğün ve yapay insan vücudu geliştirilmesi için yapılan bilimsel çalışmalara katkıda bulunmanızı öneriyorum. Bu çalışmalar bir gün sizi ve dünyamızdaki

birçok insanı hastalık, yaşlılık ve hatta ölümden özgür kılacak.

Diğer yandan ruhun bilgisayara aktarılması bir yana, yapay şuur yaratmanın bile yakın ve uzak gelecekte prensip olarak mümkün olmadığı iddia ediliyor.

Baştan yarat ellerimi
Baştan yarat gözlerimi
Baştan yaz şu kaderimi
Tanrım beni baştan yarat

Beste: Muzaffer Özpınar
Güfte: Ali Tekintüre

Bir yılan bizi cennetten çıkartarak dünyanın kapısını açtı.
Diğer yılan Gilgamiş'in elinden ölümsüzlük otunu kapıp kaçtı.

Gilgamiş ölüme yakalanmamanın sırrını ararken Babil tufanından sağ kurtulan Utnapiftim'i bulur. Utnapiftim ona gençliğini geri getirecek bitkiyi nerede bulacağını gösterir. Gilgamiş bu bitkiyi elde eder, ama bir yılanı kaptırır. Mutsuzluk içinde Uruk'a geri döner. MÖ. 3000 yıllarıdır. Aradan beş bini aşkın yıl geçti insanların ölümsüzlük tutkusu hiç azalmadı.

Önce kocakarı ilaçlarından, büyüden, simyadan medet umdu.
Sonra modern tıbbaya sarıldı. Oradan da kısa vadede istediği sonucu alamayınca bugünlerde bir başka hedefe yöneldi. Bedensiz varkalabilen bilinç kavşağına saptı.

Bedensiz Bilinç Filmleri

Bedensiz bilinç hali için birçok roman yazılmış ve filmler yapılmıştır. Yeni milenyumun eşliğinde, 1999 yılında yapılan Matrix ve On Üçüncü Kat - The Thirteenth Floor filmleri buna örnektir. Suretler - Surrogate (2009) filminde bir çok kimsenin olduğu gibi polisler sokağa avatarlarıyla çıkıyorlardı. Asıl bedenleri evlerde korunmalı ortamda duruyordu. Daha yeni filmlere gelirsek Evrim - Transcendence (2014) filmi de aynı çizgidedir. Johnny Depp'in canlandığı Will Caster yapay zekâ üzerine araştırma yapan bir bilim adamıdır. Will uğradığı bir saldırı nedeniyle bir aylık ömrü kalınca kendi gibi bilim insanı olan karısının ve kuantum bilgisayarların yardımıyla bilincini harddiske kaydetmeyi başarır.

Bir diğer film 2015 yapımı olan Self/less filmi de benzer konuyu işler. Milyarder işadamı Damian Hale (Ben Kingsley) kanserin son aşamasında ölmek üzeredir. Kendisine büyük bir para karşılığında bilincini

genç bir bedene aktarma imkânından söz edilir. Bu aktarma başarıyla gerçekleştirilir. Damian artık genç ve sıhatli bir bedene sahiptir. Bunun tadını çıkarmaya başlar. Muntazam kullanması gerekli olan ilaçları ihmal edince hayaller görmeye başlar. Bedenini aldığı genç adamın karısını ve kızını görür. Gider onları bulur. Esas hikâyeyi öğrenir. Bedenini aldığı kimse firmanın iddia ettiği gibi biri değildir. Genç adam kızını ölümcül bir hastalıktan kurtaracak tedavi ücretini bulabilmek için kendini feda ederek, bedenini kendi isteğiyle Damian'a vermiştir. İşe burada empati ve vicdan karışır. Film bir dizi serüvenle sona erer.

Yılan ve Ölümsüzlük

Tıbbın simgesi kadüsedir, kanatlı asaya dolanmış yilandır. Gılgamış destanının da etkisiyle Eski Mısır'da yılan ilahi bir varlık addedilir. Teb (Thebai) şehri o sıralarda sağlık merkeziydi. Şehrin kapısında iki adet yılan heykeli bulunmaktaydı. Tıp terimi Farsçaya Teb şehrinden Tıp şeklinde geçmiştir. Bugün Türkçede Tıp diyoruz.

İnsanlar ömrün uzamasını, bedenın ölümsüzlüğe ulaşmasını tıptan umdular. Tıptaki gelişmeler insan ömrünü uzattı, ama hücrelerdeki oksidasyonu durduramadı. Dondurularak muhafaza edilen bedenlerde yıllar sonra onarılamayacak hasarlar meydana geldi. Kök hücreyle sürekli genç kalma umutları istenen sonucu vermedi. İki yüz yıl önce ortalama yaş kırk iken şimdilerde yetmişe, seksene ulaştı. Beynimiz vücudumuzdan daha yavaş yaşıyor. Beyin hücrelerinin yüz elli yıllık ömrü

olduğu hesaplanıyor. Kalp hastalıkları ve kanser yenilebilirse, yaşlanma kontrol edilebilirse insan ömrü yüz elliye kadar uzayabilir. Belki ileride tıp bedenlerin bundan daha da uzun, yüzlerce yıl yaşamasını sağlayabilecek, ama bazı kimselerin parası çok, sabrı az. Bir an önce ölümsüz olmak istiyorlar. Bedeni ölümsüz yapamıyorsak elimizde ne kalıyor? Bilinç.

Dmitry Itskov

Rus milyarder Dmitry Itskov zihnini bir hardiske indirmek, bilincini dijital ortamda sonsuza kadar canlı tutmak istiyor. Aklımıza hemen Matrix'in Neo'su geliyor değil mi? Neo'dan farkı şu; Neo'nun bedeni bir yerde duruyor, dijital bilinci, holografik varlığı hareket ediyor ve çeşitli serüvenler yaşıyordu.

Itskov bilincini önce bir robota yüklemeyi planlıyor. Teknoloji yeterince gelişince bir yazılımdan ibaret bir yapıya, dokunmatik holograma geçmeyi düşünüyor. Bunu insan beyninin gençleştirme hedefinden çok daha yakın görüyor. Zihnini hard diske kopyalayacak ve bunu sürekli olarak genç bedenlere aktaracak. Holografik bedeni de seçebilir. Amaç bir an önce ölümü yenmek ve sınırsız yaşamın kara sularına girmek.

2045 ve e-insan

Dmitriy Itskov'un başında bulunduğu projenin aşamalarını şöyle izah ediyor:

2015: Hollywood filminden ödünç alınmış adıyla Avatar

ortaya çıkacak. İnsan beyninin gönderdiği sinyallerle komuta edilebilecek bu cyborg filmdeki örnekten farklı olarak biyolojik değil, tamamen biyonik olacak.

2020: Yapay bedene ölümcül bir hastanın beyninin gönüllü olarak aktarım deneyi gerçekleşecek.

2030: Beynin kopyalanması mümkün olacak. Ruhu içinde gizlediği sanılan beyin tamamen sayısal data bilgiye dönüştürülecek.

2045: İlk e-insan yaratılacak.

Avatar Mertebesi Empatik Zirve mi?

İnsanlar sadece kendi vücutlarını klonlamakta sınırlı kalmayacaklar. Laboratuvar ortamında üretilen çeşitli bedenlerde yaşamayı tercih edebilecekler. Farklı cinsiyet ve cinsel tercihte de bulunabilecekler. Gelecek Bilimciler bunu Avatar teknolojisi olarak adlandırıyor. Farklı bedenlerdeki yaşamı deneyimlemek belki de insana empatik bir zirve açacak. Pek ihtimal vermiyorum, ama ayrımcılığın sona ereceği bile söylenebilir. Ben esas ayrımcılığın burada üstün modelle modası geçmiş model, yani zenginle fakir arasında yaşanacağını düşünüyorum. Değişen bir şey ol-

mayacak, 'Modelin kadar konuş' zamanları yaşanacak.

Telepati ve Dijital Koma

Robotları sadece içlerine beyin yerleştirerek değil, düşüncelerle de kontrol mümkün olacak. Minnesota Üniversitesi'nde Profesör Bin He ve öğrencileri kapalı bir salonda bir model helikopteri düşüncelerin yardımıyla uçurmayı başardı. Fizik bir nesneyle telepatik bağ kurdu- lar. Bu deney bize Itskov'un hayallerinin gerçekçi yanını göstermektedir.

Herhangi bir aşamada zihinle avatarı arasında bir iletişim- sizlik bir çeşit koma gibi algılanacak. Komaya girmiş olan sistem ya tamir edilecek ya da zihin bir başka avatara yüklenmek üzere yoğun bakıma kaldırılacak. Arızalar ya da hastalıklar hep söz konusu kalacak. Bu alanlarda dijital nöroloji bölümleri açılarak, avatarist, avatorolog uzmanlar yetiştirilecek.

Itskovstein'in Yaratıkları

Itskov yaşlanan insanların beynini kafatasından çıkarmayı ve omurilikle birlikte bir robota aktarmayı planlıyor. Bir korku filmi hikâyesi adeta. Doktor Frankenstein'i

çağırıştırıyor. Bunu kim ister diyeceksiniz. 'Tanrım beni baştan yarat' şarkısı boşuna sevilmiyor. Yaşlı, hasta ve ölümün eşliğinde olan kimselerin bazıları mutlaka böyle bir işlem için EVET diyecektir. Sonradan da moda haline gelecek. Doğallaşacak. Üşümeyen, terlemeyen, hasta olmayan ve yorulmayan robotik bedenleri hayal edin. Böylece insanlık biyonik insan, yani cyborg aşamasına girmiş olacak. Itskov'a göre biyonik insanın çıkış tarihi sandığımızdan çok daha yakın. 2035. Bahsini ettiğimiz şey bir bilimkurgu öyküsü değil. Bu hedef zaman vadisinde bir taş atımı mesafede duruyor.

1266 kişiye Ölümsüzlük Vaadi

'Birçoklarınız bilim, sanat ve yardım derneklerini destekleyen başarılı işler kurdunuz ve büyük zenginliğe ulaştınız. Sizlere sibernetik ölümsüzlüğün ve yapay insan vücudu geliştirilmesi için yapılan bilimsel çalışmalara katkıda bulunmanızı öneriyorum. Bu çalışmalar bir gün sizi ve dünyamızdaki birçok insanı hastalık, yaşlılık ve hatta ölümden özgür kılacak.'

Itskov Avatar Projesi sürecinde insan bilincini biyolojik bedenden ayırarak fiziksel kısıtlamaların ötesine çıkaracağını vaat etmişti. Büyük yatırım yaptığı projesinde son derece ciddi olan Itskov, Forbes Dergi'sinin Dünyanın Milyarderleri Listesindeki 1266 kişiye mektup göndererek, "ölümsüzlüğe erişme" teklifinde bulundu. Yukarıda mektubunda yazdığı şeyleri okudunuz. Itskov bu projeyi 2045'e yetiştirmeye çalışıyor. Çünkü o sıralarda altmışında olacak. Daha yaşlanmış olmak istemiyor. Itskov dijital ortamda değil, bu dünyada varkalmak ve sonsuza kadar bilincini korumak istiyor. Bu projenin nimetlerinin sekseninde pek işine yaramayacağı kesin. O mümkün olduğu kadar genç ve yakışıklı bir e-insan olma peşinde. Dünyalı bir e-insan!

Karşı Tez

Bazı bilim adamları yapay bir şuur yaratmanın imkânsız olduğunu düşünüyor.

Avatar Ölümsüzlük projesinin hiçbir zaman gerçeğe dönüşmeyeceğini iddia edenler de var. Ruhun bilgisayara aktarılması bir yana, yapay şuur yaratmanın bile yakın ve uzak gelecekte prensip olarak mümkün olmadığı iddia ediliyor. İnsan beyinde yaklaşık 200 milyar nöron yani sinir hücresi bulunuyor. Bu hücrelerin içindeki bilgi birikim modeli ve yapısı kabloyla dışa aktarılacak türden değil. Hücreye dokunulduğu an hem hücrenin kendisi hem içindeki bilgi yok oluyor. İnsan beyinde bir santimetrekarelik sinir hücresi alanındaki bilgi akışının yapay modele dönüştürülmesi için Avrupa'daki tüm bilgisayarların bir ay boyunca birbirine bağlı çalışması gerekeceği söyleniyor.

Yılanın Son Sözü

İnsanların neye karar vereceklerini bilmiyoruz. Bu 22. Yüzyılın başında belli olacak. Ölümsüz olmak için beyinlerini robotların içine mi yerleştirecekler, holografik bir varlık şeklinde kalmaya mı karar verecekler. Belki de bedenlerini daha uzun yaşar hale getirmek için çabalayacaklar. Ne yaparlarsa yapsınlar milenyumda girerken yapılan Matrix filmi gerçekliğine çok yakınız.

Bir yılan bizi cennetten çıkartarak dünyanın kapısını açtı. Diğer yılan Gılgamış'ın elinden ölümsüzlük otunu kapıp kaçtı. Belki Bay İtskov'un sembolize ettiği bu istek ve ihtiraslı çabalar da aynı yılanın işidir.

Bizden Birileri Damla Öztürk

Yazı ve Fotoğraf: Zeynep Yıldırım

Atölyenin kapısına yaklaştığımda keskin terebentin kokusu resimlerden önce karşıladı beni. Resim sergilerinde bu kokuyu hissedemezsiniz. Çünkü resimler tamamlanmış, tuval üzerinde boya ve çizgilerin serüveni rotasını çizmiştir çoktan. Biçimler konuşmaktadır artık. Oysa Damla Öztürk çalışmakta, paleti ve fırçalarında renkler devinim içinde olmalıydı.

Yeni açtığı atölyesine ilk ziyaretim olacak. Kahverengi dal-

galı saçlarının arasında kocaman gülümseyişiyle karşılıyor beni.

Aydınlık ve sade bir atölye... Fırçalar, boyalar, büyük boyutlu tuvaler arasında konuk oluyorum. Pencereye asılı ipte desen eskizlerinin tuvallerdeki yansımalarını görebiliyorum.

İşte resim atölyelerinin büyülü yanı bu. Bir resmin tamamlanincaya değin geçirdiği tüm evreleri görebilirsiniz orada.

Ellerimizde o katalog, bu sergi fotoğrafları derken genç sanatçı Damla Öztürk'ün sanatla olan yolculuğuna dair sohbete dalıyoruz.

Okul yıllarında ilkin öğretmenlerinin dikkatini çekiyor Damla'nın çizimleri. 2002 yılında ressam Resul Aytemur'un sanat atölyesinde resim çalışmalarına başlıyor. On yıl sürecek Resul Aytemur ile çalışmaları 2011 yılında Işık Üniversitesi Görsel Sanatlar Resim Bölümünde lisans eğitimine başlayınca da devam ediyor.

Resul Aytemur ile çalışmalarının kendisine disipline bir sanat eğitiminin ne demek olduğuna dair pek çok değer kattığını ifade ediyor.

Resmettiği kompozisyonlarda figürler bu dönemde mekândan kontrast bir etki ile ayrışıyor. Mekân etkisinden çok nesne ile bağ kurmuş figürleri. Deniz kıyısının tüm nesnelere renkleri ile belirgin. Renk biçim kadar resimde tetikleyici, bu hissediliyor. Kalın pentür etkisi başlı başına aktör. Ressam Paul Gougein'in tropik bölge insanlarını resimlediği sıcak renk ve boya dokusunu anımsıyorum. Ancak bu figürler istiflenişle o kadar tanıdık ki. Kompozisyonlar modern yaşamın içinde aşına olduğumuz nesnelere günlük yaşantının halleriyle tuvale taşınmış.

Bir karşılaşma mı demeliyiz bu dönem resimlerine? On yıl sürecek bu zaman dilimini Damla Öztürk'ü anlatabilecek resim sanatının en iyi elemanlarını sezip seçerek resmediği olarak değerlendiriyorum.

2011 yılında Işık Üniversitesi Görsel Sanatlar Resim Bölümünde başlayan lisans eğitimi 2015 yılında Halil Akdeniz Atölyesinden mezuniyeti ile tamamlanıyor.

Bu süreçte pek çok yarışmalarda ödüller alıp ve çeşitli karma sergilerde yer almış.

2000 Pera Güzel Sanatlar Lisesi Teras Sergi Salonu, 2007 Sirkeci Garı Etkinlik Salonu ve 2015 Caddebostan Kültür Merkezi'nde "Bizden Birileri" isimli sanatçı kimliğinin izlerini gözlemleyebileceğimiz kişisel sergilerini açmış.

Bazı sanatçılar için sanatı "dil" dir. Sanatını gerçekleştirirken o dil ile düşünür, sanatı ile konuşur. Acaba resim yapmasa ne yapardı, hangi meslekte olurdu diye düşünemeyeceğiniz resamlardan Damla Öztürk. Tutku ile bağlı resmetmeye.

Resim dalındaki akademik eğitim doğa, insan ve yaşantılar sarmalındaki gerçekliğin görünen elemanlarını imgesel anlamda biçimlere dönüştürmenin eşiği olmuş.

Figüratif resim yapan ressam Damla Öztürk'ün renkçi bir yaklaşımı var. Biçimler paletinden lokal renklerle tuvaline yansıyor. Işık ve gölge Velasques ve Tziano'un renkçi yaklaşımındaki gibi daha çok. Biçimi ve kompozisyonun

Kedisine kendisi gibi karnaval maskı takmış "teyze" görünümlü kadın figürün absürdlüğü veya partinin erkek bedenli fil ve geyik başlı figürleri Damla'nın tabiri ile "bizden birileri"dir. Gündelik hayatın içinde bir arada yaşamaktayızdır.

İfadesini önceliyor. Yüzeyle ve biçimlerin modele edilmişinde doku etkisi dışavurumsal bir yapı ile de dinamik.

Salt görüneni resmetmekten göstermek istediğini resmetmek için mekânı, biçimleri yeniden kurmanın olanaklarını araştırırken 2011 yılından itibaren çalışmalarda değişim sürecini görmek mümkün.

Bu dönem resimlerin konularında belirgin bir değişim görüyoruz. Yine kalabalık kompozisyonlar ağırlıklı. Ancak tüm kompozisyonlarda figür-nesne ilişkisine sembolik kimi imgeler dahil olmuş kurgularda. Maskeler, kostümler, mekân bağlantısız nesne yerleştirmeleri, kuru kafa ve hayvan başlı figürler izleyende çağrışımlar yaratacak imgeler. Kompozisyonlar daha soyut mekânlardadır adeta. Gerçekliğin soyutlanarak tuval üzerinde ressamın dünyasından bir sahne gibi betimlenişidir diyebilirim pekala.

Bu dönem resimlerinde fark yaratan kanımca "bakış" temasıdır.

İlk dönem resimlerine nazaran bu figürler tuvalden izleyene dönmüştür bakışlarını.

Bakış çizgisi soyut bir iletişim hattı gibidir. Tuvalin karşısında resme bakan izleyen, resmin içinde bir maskenin ardından izleyeni gören gözlerle karşılaşır. Kurukafa bedenli figür, tuvalin içinden izleyene bakarken bakışın doğduğu yüzde, göz çukurundaki boşlukla görür adeta. Kuru kafa, giyinmiş ve hayatın bir aktörü olarak yer almaktadır kompozisyonlarda.

Hayvan başlı figürlere de rastlarız kimi zaman.

Tuvalde çoğu bedenler izleyene dönüktür. Resmin içindeki mekân bir sahne gibi figür ve nesnelerin vurgusu ağırlıktadır. Bu anlamda resmindeki izlenimci etki kendini daha ifadeci bir etkiye hazırlar bu soyutlama ile.

Resim Sanatı, edebiyat, sinema, popüler kültür, mitler, ilkel toplum, antik dinler ve kültür-sanat coğrafyası maske, kurukafa, metaformik hayvan/ insan figürlerini farklı sembolik ifadelerle kullanmış. "Bakış" bir kimlik olarak "Yüz" ün göz ile anlattığı çok güçlü bir etki. Bu açıdan figürlerin tuvalin içinden "izleyen bakış"a yönelmesi bir sorgulamayı mı tetiklemek ister, diye düşünmeden edemiyor insan.

Maske kavramının sinemadaki en yetkin örneklerinden

Ancak Jim Carry'nin müthiş oyunculuğu ile "Mask" başka bir açıdan ele alır konuyu. Filmde modern şehir insanına taktığı "maske" ile yaşadığı gerçeküstü dönüşümü eğlenerek, eğlendirerek izletir. Batman sinemanın ve çizgi romanların belki de en popüler kahramanlarından. Dramatik öyküsü ve yaşadığı talihsizlikler sonucu maskeli bir süper kurtarıcıdır o.

James Ensor resim sanatında maskelerden bir hayli etkilenecek resmetmiş. Ekspresyonist ressamın ilham verici etkisini hissedebilirsiniz Damla'nın resimlerinde. Ancak Ensor'un resimlerinde renk, doku çok dinamik kullanılmış olsa da insanda bıraktığı buruk, dramatik kimi zamansa nevrotik bir etki vardır. Oysa Damla Öztürk'ün resimlerindeki şık giyimli kurukafalar, maskeli bedenler, tuhaf giysili figürler bizde bu etkiyi bırakmaz. Hayatın kıyısında değil, hayatın içindedirler. İronik bir biçimde gülümserler.

Kedisine kendisi gibi karnaval maskesi takmış "teyze" görümlü kadın figürün absürlüğü veya partinin erkek bedenli fil ve geyik başlı figürleri Damla'nın tabiri ile "bizden birileri"dir. Gündelik hayatın içinde bir arada yaşamaktayızdır. Sanki tuvale boyanan bu resimlerde yaşantılarımız içindeki varoluşlarımızın maskesini kaldırmıştır ressam resimlerde giydirdiği maskelerle.

İgmar Bergman'ın "Persona" adlı filminde varoluşumuzun derinliklerinde yatan gerçeklik/sahtelik çatışması diyaloglardaki düşünsel sorgulamalarla dile gelir. Bergman insan "yüz"ünün ifadesinde toplum yaşamında giyindiğimiz kimlikleri sorgular. Yüzlerimiz belki de maskelerimiz midir, diye sordurtur izleyenlere.

Filmin diyaloglarından şöyle seslenir;

"insan, tek ve aynı anda farklı iki insan olabilir mi?"

Kimse seni sorgulamıyor, sahte misin, gerçek misin demiyor."

"Benim anlamadığımı mı sanıyorsun? Var olmak denilen o umutsuz düşü... Olur gibi görünmek değil, var olmak. Her an bilinçli, tetikte... Aynı zamanda başkalarının huzurundaki varlığıyla kendi içindeki varlık arasındaki o yarıma... Baş dönmesi ve gerçek yüzünün açığa çıkarılması için o bitimsiz açlık... Ele geçirilmek, eksiltmek ve hatta belki de yok edilmek... Her kelime yalan... Her jest sahte... Her gülümseme yalnızca bir yüz hareketi..."

Bakış çizgisi soyut bir iletişim hattı gibidir. Tuvalin karşısında resme bakan izleyen, resmin içinde bir maskenin ardından izleyeni gören gözlerle karşılaşır. Kurukafa bedenli figür, tuvalin içinden izleyene bakarken bakışın doğduğu yüzde, göz çukurundaki boşlukla görür adeta.

Görmezden geldiğimiz gerçekliklerimizin imgeleri ile bakışırız. Teknik olarak gerçekçi bir üslup izleyen sanatçı bizi kurguladığı imgesel düzlem ile gerçeküstü bir algıyla baş başa bırakır.

Resmettiği figürlerin içinde aile, arkadaş, sanat çevresinden pek çok karakteri gözlemlerken kendi otoportreleri ile de resimlerde yer alır.

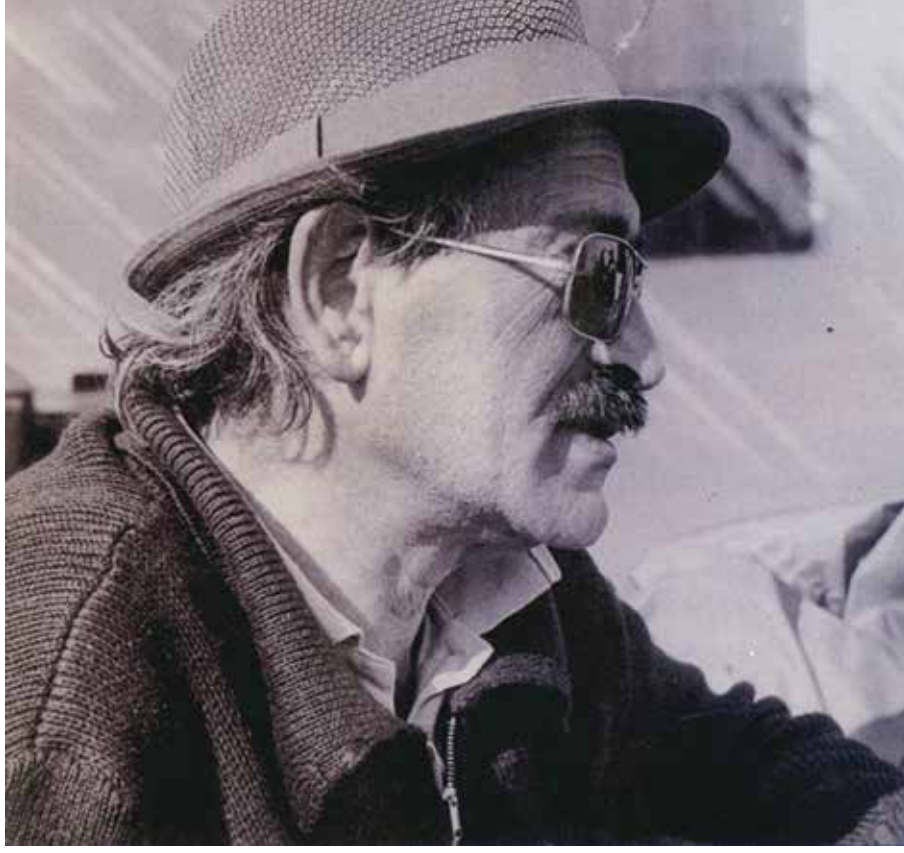
Pembe elbiseli çocuk figürüne -ki yeğeni olduğunu öğreniyorum- iki kez rastlıyorum tuvallerin arasında. Aynı giysi, aynı taç, aynı ayıcık yanında, çocukluğun umutlu pembe elbisesi, gerçekliğin kemikleşen yüzündeki gülümseyişle, aynı düzlemde

bakar biz izleyenlere.

Resimlerin bakılıp görülmek eylemi haricinde okunabilirliğinden de söz edilebilir mi?

Pek çok resminde ve kompozisyonunda otoportresi ile yer alan sanatçının yüzü "bakış" dolaylı tüm maskelerin içinden "ben"liklerimize mi seslenmekte?

Sanırım bu cevapları verebilmem için hayata gülümseyerek bakan bu sanatçının boyadığı resimlerin izini süreceğim uzunca bir süre.

Ece Ayhan

“Parşömen kâğıtlar okunduğunda, kıvrıktırlar; şiirin ve kadavranın içi açılmamıştır, insan insanın hiç.”

Yazı: Reyhan Yıldırım

“Gelir bir dalgın cambaz. Geç saatlerin denizinden. Üfler lâmbayı. Uzanır ağladığım yanıma. Danyal Yalvaç için. Aşağıda bir kör kadın. Hısım. Sayıklar bir dilde bilmediğim. Göğsünde ağır bir kelebek. İçinde kırık çekmeceler. İçer içki Üzünc Teyze tavanarasında. İşler gergef. İnsancıl okullardan kovgun. Geçer sokaktan bakışsız bir Kedi Kara. Çuvalında yeni ölmüş bir çocuk. Kanatları sığmamış. Bağırır Eskici Dede. Bir korsan gemisi! girmiş körfeze.”

(Ece Ayhan, Bakışsız Bir Kedi Kara)

Çanakkale'ye Haziran 2015'te taşındım. Şehir çeşitli kültür ve sanat etkinliklerinin sahnesi gibiydi. Özellikle yolu kendisine çıkan sanatçıları, Ece Ayhan gibi, anmak, tanımak ve tanıtmak, her durumda yaşatmak için doğmuş girişimleri fark ettikçe, gözüme daha güzel, daha sıcak göründü. Kentin aydın çevresiyle kısa süre içinde tanıştım. Onlardan, şehirde yaşayan, yaşamış pek çok sanatçıyı öğrendim. Vefa duygusunun yitmesini istemeyiz. Bizim kültürümüz için önemli bir değerdir, öyle değil mi? Bu bağlamda çabalarını ayırt ettiğim ilk oluşumlardan biri oldu, Ece Ayhan Sivil Girişimi. Ne mutlu bana!

Girişimin sözcülüğünü üstlenen sayın Semra Jumblatt, 2008 yılında, şehirdaşlığı kente değer katan Ayhan'ın ilkelerini benimseyerek; şiir, edebiyat, tarih, resim, müzik, felsefe, etik gibi alanlarda faaliyetler gerçekleştirmek üzere kurulduklarını anlattı bana. Grup, gönüllülük esasına dayalı özverili çabalarıyla, "Ece Ayhan'ın dilde ve düşüncede yarattığı sıçramaların izini" sürüyor, arşiv çalışmaları yapıyor, öncelikle Ece Ayhan'ı araştıran akademisyenlere, edebiyatçılara ve öğrencilere katkı sağlıyordu. Ayrıca kentin kültür-sanat alanındaki tartışmalarını zenginleştirmek, bu konulara karşı duyarlılık geliştirmek amacını da benimsemişlerdi. Söyleşiler, seminerler, atölyeler, belgesel günleri, paneller, film gösterimleri gibi etkinlikler düzenliyorlardı. Ben de girişimce davet edilen konuşmacılardan biri olma onuruna eriştim. Derginin şiire ayrılmış sayfaları üzerine düşünürken de değerli şairimiz Ece Ayhan'ı birlikte selamlayalım istedim. Bunu hem şaire hem sizlere hem girişime hem de Çanakkale'ye bir borç bildim.

Herkesin kabul edeceği üzere büyük bir şairimizdir, Ece Ayhan. Türk şiirini dönüştürmüştür. Şiirimizin ana damarlarından. Şairliğinin ilk verimlerinden itibaren yenilikçi ve tutarlı şiir tabiatıyla genç şair kuşaklarını derinden etkilemiştir. Şair Zafer Yalçınpınar'ın, Ece Ayhan şiiri ve düşüncesi üzerine "Poelitika: Ece Ayhan" (Ortadünya Yayıncılık, 2007); Ece Ayhan'ın Akif Kurtuluş'a yazdığı mektuplardan oluşan "Kardeşim Akif" (Dipnot Yayınları, 2011) ve Ece Ayhan'ın Özcan Yalım ile otobiyografik konuşmalarını içeren "Ece Ayhan Çağlar Anlatıyor" (Dipnot Yayınları, 2012) adlı kitaplarını yayıma hazırlayan Eren Barış ile yaptığı "Ece Ayhan Çağının Vicdanıydı (16 Aralık 2007- BirGün Gazetesi)" adlı söyleşide Barış şöyle der: "Ece Ayhan'ın mirasını başka şairler bugün hâlâ takip ediyor. İzzet Yasar'dan Küçük İskender'e, Enis Akın'dan Selim Temo'ya (hatta Zafer Ekin Karabay'a) kadar birçok şair Ece Ayhan'la kan bağı taşıyor." Yakınlarda yitirdiğimiz bir başka değerli şair, yazar ve gazetecimiz Ahmet Oktay'ın da onu, "1950'den sonra eser veren en büyük şair" olarak nitelemiş olduğunu unutmadık.

Ece Ayhan'ın ilk şiiri "İbraniceden Çizmek", 1956 yılında, İkinci Yeni şiirine ayırdığı geniş yerle tanınan Pazar Postası adlı gazetede yayımlanmıştır. (İlk şiirinin 1954'te Türk Dili Dergisinde yayımlandığına dair kayıtlar da mevcut. (Hangisi tam doğru tespit edemedim.) Daha sonra şiirleri; Varlık, Seçilmiş Hikâyeler, Yeditepe ve benzeri dergilerde de yayımlanmaya devam etmiştir.

Ece Ayhan'a göre şiir etik bir sorundur, toplumsal zaafarla yüzleşmek cesareti şairin onurudur. Bu yaklaşımın yansımalarına bütün şiirlerinde rastlanır. Örneğin özellikle önemli bir kitabı olan 'Bütün Yort Savullar'daki 'Mor Külhani'ye şu dizelerle girilmektedir: "Şiirimiz karadır abiler / Kendi kendine çalan bir davul zurna / Sesini duyunca kendi kendine güreşmeye başlayan / Taşınır mal helalarında kara kamunun / Şeye dar pantolonlu kostak delikanlıların şiiridir / Aşk örgütlenmektir bir düşünün abiler (...)"

Şairin de içinde anıldığı, süreç boyunca sesini aradığı İkinci Yeni

Hareketi adlı akımı biraz hatırlatayım sizlere.

1940'lı yıllarda, bir grup şair, şiirde hâkim olan ağdalı ve duygusal söyleyişlerden, ölçüler, uyaklar ve tüm diğer kalıplardan usanırlar. Bu şairler, Garip olarak anılan bir şiir hareketini başlatırlar. "Bir yer var, biliyorum / Her şeyi söylemek mümkün / Epeyce yaklaşmışım, duyuyorum / Anlatamıyorum" dizelerini anımsarsınız. Bu akımın şairleri, kuralları, ölçüleri bir yana bırakarak kural dışı şiiri kurarlar; tutucu bir ısrarla korunan kalıpları hiçe saydıkları için uğradıkları eleştirilere hiç aldırmadan. Toplumsal eleştirilerden halk şiiri geleneğine ve hatta gündelik dile kadar pek çok unsuru şiirlerine dahil etmeleriyle anılırlar. Böylelikle yaratıcıları özgürleştiren türde bir şiir anlayışının yolu da açılmış olur. Şiir, sınırlı bir aydın kitlenin beğenisini hedeflemekten kurtulur. Elit bir uğraş olmaktan çıkar ve hayata katılır. Garip hareketinin doğurduğu eserler toplumcu bir özellik sergilemezler. Söyleyişe dair biçimsel konulara değer verirler. Lakin bu dönemde bir başka kanalda da edebiyatımızda toplumcu gerçekçilik diyebileceğimiz bir diğer anlayış hüküm sürer. Hal buyken bambaşka bir grup şair daha belirir. 1950'li yıllardır. Politik konjonktürden beslenen şiir dilini, dilin bu şekilde kullanılmakta oluşunu dert edinirler. Onu değiştirmek, hayal gücü ve duyguyla zenginleştirmek, dönemin neden olduğu sıkıntı ve itirazları işlemek, daha soyut ifadelerle başvurmak yoluyla anlatmayı hissettirmekle değiştirmek isterler. İşte İkinci Yeni, kendinden önce gövermiş toplumcu gerçekçilik ve Garip akımlarının açtıkları patikada filizlenmiş olsa bile, rastlantısal anlamların peşinden gidişi, yabancılaşma etkisi yaratan sözcük oyunları, üzerinde düşünmeyi gerektiren derin yapısı ile onların oldukça dışında bir yola saparak hepsinden ayrılır. Dili-mizin olanaklarını araştırmak, deneysel çabalarla dilin sınırlarını zorlamak, okurun alışkanlık kalıplarını kırmak, verili gerçeklik algısını parçalamak üzere yapılan hareket, zamanla, çok boyutluluk sergileyen nitelikler kazanarak zenginleşir.

Ece Ayhan, Uğur Yanıkel'in hazırladığı "Ümit Bayazoğlu'nun Ece Ayhan ile yaptığı Görüşmeden Notlar (Ekspress Görüşme Notları, Haziran 2016 Yayın <http://pasaj69.org/ben-kendimi-yikiyorum-genclere-yol-olsun-diye-ece-ayhan-caglar/>)" adlı metinde 'İkinci Yeni Atlası' başlığı altında şair Cemal Süreya'nın İkinci Yeni tarifini alıntılar. Daha iyi aktarabilmek niyetiyle ben de sizlerle paylaşayım bu güzel alıntıyı: "Cemal Süreya ile TRT2'den birileri ölümüne yakın evinde röportaj yapmıştı. Bir ara muhabir İkinci Yeni'nin ne olduğunu, nasıl tarif edilebileceğini sordu. Cemal çok güzel bir öykü ile İkinci Yeni'yi anlattı. Sonradan bunu yazdı mı bilmiyorum ama, kitaplarına girmemişse büyük kayıptır. Cemal ayaktaydı ve elinde kadehi vardı. 'Bunun için önce masaya bir atlas açacaksınız ama denizler, nehirler yere dökülecek diye korkmayacaksınız' diyerek söze girdi. 'Farzedin ki' dedi, "Ortaköy'de sevgilinizle kavga ediyorsunuz. Öyle bir laf ediyor ki, zıvanadan çıkıp kızı denize atıyorsunuz, sonra arkasından kendinizi de. Sarayburnu'ndan Marmara'ya, Çanakkale Boğazı'ndan Ege'ye açılıyorsunuz. Mesina Boğazı'ndan geçip Cebelitark'tan Atlas Okyanusu'na çıkıyorsunuz. Barbados'tan Jamaika'ya, oradan Panama Kanalı'nı aşip Büyük Okyanus'a geçiyorsunuz. Cava ile Sumatra arasından Hint Okyanusu'na, derken Kızıldeniz'e giriyorsunuz. Süveyş'ten geçip, Limasol açıklarından Meis'i görüyorsunuz. Oradan dönüp bizim denize giriyorsunuz. Nihayet kız Burgaz Adası'nda karaya çıkıyor. Ardından da siz. Kızı yakalayıp kalın bir dut ağacına bağlıyorsunuz. Sonra ona zorla çingene müziği dinletiyorsunuz. İşte İkinci Yeni budur."

Ece Ayhan, Turgut Uyar, Cemal Süreya, İlhan Berk, Sezai Karakoç... Adı anılan bu şairler, İkinci Yeni denilince akla ilk gelen sanatçılar arasında yer alırlar. Onları, dönemin öne çıkan felsefi bir akımı olan Varoluşçuluk, çok partili hayat denemeleri, 68 öğrenci hareketleri vb. pek çok sosyal olgular esinler. Bu furyada Ece Ayhan'ın şiiri kaşlarını çatır, inatçı ve kavgacı kişiliği ise düşüncelerine nispeten sürrealizm üzerinden bir yol açar.

Türkiye'de "nesnel eleştiri" anlayışının öncülerinden olan, genç şair, yazar ve eleştirmenlere verdiği destekle anılan mühendis-yazar Hüseyin Cöntürk, İkinci Yeni şiirinin atonal bir niteliğe sahip olduğunu vurgular. Müzikte de karşılığı olan bu biçimsel yaklaşım, otomatikleşmiş algılarımızı fark etmenin bir aracıdır. Eco'nun tanımıyla eser, okurla tamamlanan, her okurla başka bir olasılığa ulaşan bir 'açık yapıt'tır. Hareketin serpiştiği Pazar Postası Gazetesinin yazı işleri müdürü Muzaffer İlhan Erdost, Ece Ayhan'ın ilginç kişiliğinin yanı sıra, tam da Cöntürk'ün vurguladığı atonalite anlayışını yansıtan yaratılarına kapılır. Ece Ayhan, İkinci Yeni içinde de bir yeni olarak ayrılmaktadır. Şaire göre yazmakta olduğu yeni şiir, her şeye, şiire bile bozuk çalmalıdır. Devlet yönetimindeki aksaklıkların toplumsal değişimi gerektiren yönlerine takılır. Kendi şiiri için ve "İkinci Yeni" hareketi için de "sivil şiir" adının daha uygun olacağını iddia eder. Şiirlerini yazarken benimsediği biçimsellik, anlaşılır, tamamlanmış dizeler yerine, anlama kitap bütünlüğünde kavuşabilen beklenmedik fragman dizilerinden oluşur. Yer yer şiirsel düz yazıya sivrülür. Şairin bu biçimsellik tercihi ayrıca ilgi çeker. Bununla birlikte, özellikle değişime ayak direyen, değişeni anlama çabası göstermeyenlerce yersiz bir şekilde ayrıksı bulunur. Onu "kara şair", "lanetli şair", "uslanmaz şair", "sivil şair" gibi pek çok sıfatlarla nitelerek eleştiri yağmuruna tutanların yegâne kara bulutudur.

Dr. Erdoğan Kul, şair hakkında beş yüz elli sayfalık bir tez yazarak edebiyat doktorası almıştır. Bir söyleşisinde ayrıksılık ifadesini açıklamak üzere şunları söyler: "Ece Ayhan, yalnızca kullandığı dilin gramerini yapıbozuma uğratmakla kalmamış, doğrudan 'şiirin grameri'ni de yapıbozuma uğratmıştır. Rastlantısallıkla değil, başından beri sabırla, inatla, oluşturduğu yepyeni poetikanın en yetkin örneklerini sıkı sıkı öreerek yapmıştır bunu. Öbür İkinci Yeni şairlerinden belki temelde ayrıldığı nokta da bu. Şiirin gramerini değiştirmede Ece Ayhan kadar bilinçli, ısrarlı, istikrarlı bir şaire daha rastlamak neredeyse olanaksızdır. Asıl İkinci Yeni'nin kendisi olduğunu söylerken de, kendisinin aslında İkinci Yeni'nin dışında olduğunu ima ederken de dikkati çekmek istediği, o ayrıksı duruşu ve o çizgideki sürekliliğidir, kanımca. O, doğrudan şiirin gramerini yapıbozuma uğratırken, aynı zamanda, "düşünme"nin ve "düşünce"nin yerini almış olan "alışkanlık" a da büyük bir darbe indirmeyi amaçlamış; değiştirici, dönüştürücü ve yeniden üretici edimin kendisi açısından neliğini ve nasıllığını – hiç değilse sanat alanında - somut örneklerle gösterebilmiştir. Şiirlerinin tematik ağırlığını oluşturan "iktidar ve otorite karşıtlığı", yapıya da bu biçimle yansımış olsa gerek..."

Muhafiz kişiliği (günün sonunda övgü ve yergilerden örülür bir eleştiri ağının ortasında tutunmak zorunda kalmıştır) ve özgün yaratılarıyla zamanın gündemine oturan şair, poetik görüşlerini kendi aktarırken, "Kendiliğinden gelen bir ilgi, canlı bir uzanış gerek bana. İmgelemimin getirdiği bu ilgi olmaksızın şiir yazmam, ama bu ilgi şiirden başka bir alana döndüğünde de onun ardına düşer, şiirden vazgeçebilirim," demektedir. Ayhan vazgeçemediği için yazmaktadır, yaşamı boyunca süregelen o ilgi onu

terk etmediği için. Yani ona göre "şiir yoluyla var olmak" şart da sayılmaz. Üstelik "şiirin bildiğimiz günlük anlamında gerçekle bir ilgisi, alışverişi" de yoktur. Aksini düşünmeyi yanılısama sayar. "Söz dizileri, dünyayı, aptalca yansıtacakları yerde, imgelemin parmaklarıyla yerinden oynatır." Bazen tüm yaşam tek bir tümceyle de anlatılır.

Türk şiirinin modern ustalarının ilki olarak kabul edilen şairin zor kişiliğini yok saymamalıyız. 'Ümit Bayazoğlu'nun Ece Ayhan ile yaptığı Görüşmeden Notlar (Ekspress Görüşme Notları, YayınPasaj.org, pasaj69.org Haziran 2016)' adlı metindeki "Kartalın yere inmesini bekledim" başlıklı bölümde şair, bizlere fikir verebilecek şu özeleştiriye paylaşır: "Ben karşı tarafı dinlemem. Yazılarımda da sorularla karşılıklar arasında bağlantı yoktur. Beni bu yüzden vantrologlukla suçladılar. Haklı olabilirler, ama ben karşımdakini dinlemem. Söyleyeceklerimi söylerim o kadar. Çok adam kırdığımı kabul edişim, Onat Kutlar'ın ölümüyle başlar. Onat öldü; birden bire düşündüm, Onat benim arkadaşım. Benim dışarıda ameliyat oluşumda çok faydası oldu. Ben tek başıma nasıl giderdim! Onat'ın ölümü çok etkiledi beni. Ben onunla yaşarken boğuşurum, ölmüşken değil. Sorun Onat'ın arkadaşım oluşuydu. Arkadaşımın yaptığını içime yediremedim. Çok sert çıktım adama. Zürih'ten 'Gidi Onat Kutlar' diye mektup yolladım. Ona sahip çıkanlara da çok sert çıktım. Cevat Çapan, Önay Sözer, Can Yücel ve karısı bana, iadeli-taahhütlü ve ortak imzalı mektup yolladılar, 'sen kara çalyorsun' diye. Zürih'te aldım mektubu, irkildim." Ama işte, o başta kendine dürüsttür.

Güçlü bir zeka, büyük bir yetenek, sorunlu ilişkiler, benzersizlik... Merak etmiş olmalısınız: Bu şairin mayası nasıl karılmıştır? Hayatını gözden geçirelim biraz.

Tam adı, Ece Ayhan Çağlar'dır. 1931'de, babasının memur olarak atanmış olduğu Muğla-Datça'da doğar. Anne ve babası aslen Geliboluludur. Baba Çağlar, 1932'de tekrar tayin olur ve aile Küre'ye taşınır. Behzat Çağlar memuriyet şartlarına ancak 1933'e kadar dayanır. Radikal bir kararla istifa eder. Çağlarlar, umutla Çanakkale'ye taşınırlar. Ne var ki durumları daha da kötüye gider. Bu tarihten itibaren, İstanbul'a yerleşene kadar (1940) geçen süre içinde, Behzat Ece, oğlu Ece ve kızı İffet'i de içeren dört kişilik ailesini arzuhalcilik yaparak geçindirmeye çalışacak, başaramayacaktır. Küçük Ece, koşullara uyum sağlamak üzere çabalar durur. Sonradan bu yaşadıkları hayata dair pek çok şey yazar. Bir örneğini şu içe dokunan satırlarda bulabilirsiniz: "Ben çocukken 12 numaralı evimizi, kiralık da olsa, 3 katlı olarak düşlerdim. Yıllar sonra o evi hiç değişmemiş ve tek katlı olarak buldum. Küçücüktü."

Ece Ayhan o küçük evde yaşarlarken dokuz yaşlarındadır. II. Dünya Savaşı ve yokluk arşa çıkmıştır. Baba seçeneksizdir ve görebildiği tek çıkış yolu kalmıştır; İstanbul'a taşınmak! Bunun üzerine "her şeye yukardan bakan üç katlı saat kulesini, kömür çuvaları taşıyan ayakbabisiz kahverengi develeri, o develerin uzun kirpiklerini, İngiliz Bahçesi'ni, Şeyh Ahmet'in oğlu filmi, çelmeli kaçmalı deve güreşlerini, Sarıçay'ın üstündeki tahta köprüyü, perdeleri bile bulunmayan bomboş bir evi, bir (ve her) 'vurulan' türküde adı geçen Aynalı Çarşı'yı, 'sarışın' hoşmerimleri, okul kapısında yaşlı bir kadının sattığı üvezleri, suyu döküldükçe kuş gibi öten küçük testileri, karantina rengini, çatanaları... ve de Hastane Bayırını" (Ece Ayhan, "Sivil Şair", Şiirin Bir Altın Çağı) geride bırakarak, yanlarında ailenin kedisıyla camgüzeli ve ıtır çiçekleri olduğu halde güverte yolcusu yazıldıkları bir vapura binip yarımada'dan ayrılırlar. Uzun bir yolculuk olur, bu. Her tarafı siyah boyalı yaşlı geminin dalgalarla mücadelesi nihayet sona erdiğinde İstanbul'un Sultanahmet'ine, Cankurtaran denen semtine vasıl olurlar. İki katlı ahşap bir eve yerleşirler. Çatladıkapaı tarafında kalan yeşil ev, üst üste iki odadan ibarettir. Şiirin Bir Altın Çağı'ndaki "Tonguç Yaşar'la Ortadoğu ve Balkanlar Çapında Bir Söyleşi" metninde geçtiği üzere şair, ayağa kalktığında, o evin

ikinci katından "gri demiryolu ve mavi Marmara Denizi"ni, Prens Adalarını ve hatta açık havalarda uzaktan uzağa karlı Uludağ'ı bile görebilir. Görebilir de sanırım şunu soracaksınız: İstanbul aileye refah getirir mi? Maalesef, hayır. Çeşitli kaynaklarda, şairin yalnız çocukluğunun değil, tüm yaşantısının yokluk ve yoksunluklar içinde geçtiği yazılıdır. Büyük yokluk ve yoksunluklar içinde, yalınayak gezmek zorunda kalacağı kadar! Yine 'Şiirin Bir Altın Çağı'nda kendi sözcükleriyle bu durumu anlatır: "Ben Ece Ovası'nda - Akbaş - yalınayak çocukluğumda belki de son kez ağlamıştım; Yalova köylerince tekke ve çok eskiden Sestos denen Hero'nun kalesinde, zeytin ağaçları arasında Fazıl Ahmet'in bayraklı türbesi önünde ayağıma dikenler batmıştı. Takunya ancak okul açıldığında giyiliyordu. Ve evet, 50 şu kadar yıldan beri ben kendimi ağlamamak için tutarım!" Açıkça görülüyor ki, gözü yaşlı bir çocukluğun sınıf çelişmesini yansıtan kederli anılarında baş rolü kapan şey oluyor, yokluk: "Yedi-sekiz yaşlarındayız, evden hemen hiç harçlık veremezlerdi. Biz de paramız olmadığı için çeliktan yapılmış misketleri satın alamazdık yahu." Arkadaşlarının misketleri, uzun paçalı pantolları, diğer her şey... Anlaşılan o ki varlık, şairin hayatında hep rüyaya kalmıştır.

Çağlar çiftinin 1941 yılında boşanmalarıyla birlikte hayat daha da zorlaşıyor, çocuk Ece için. O on iki, kendisinden beş yaş kadar büyük olan ablası İffet de doğul olarak henüz on yedisindeyken (siyah saçlı, duru tenli çok güzel bir genç kız), tüm risklerine rağmen, mecburen yürüyerek Karaköy'e iniyor ve oradan da yine yürüyerek Mahmutpaşa'ya, Yazgan çorap fabrikasında gece vardiyasında çalışmaya gidiyor. Anne Ayşe Çağlar, köydeyken kendisine 'Güzel Ayşe' diye türkü yakılan kadın, o da çalışmak zorunda. Nitekim, Tepebaşı'ndaki Lala Birahanesinde ya da Beşinci Daire'deki (şimdiki Kasımpaşa) Novotni çalgılı gazinosunda Nezahat takma adıyla çalışıyor. Hayat, Ayşe hanımı bu işi on yıl kadar yapmak zorunda bırakıyor. Ece Ayhan, büyük bir açık yüreklilikle yazıyor yaşadıklarını: "Bizim 1940'tan sonraki çocukluğumuz; önce Cankurtaranlı olarak büyük uçurtmalarla, Emraz-ı Zühreviye Hastanesiyle, boynumuzda silgilerle, cam hokkalarla, Yurttaşlık Bilgisi uygulaması için Ankara'daki devletçe çizilmiş müfredat programı uyarınca Ayasofya önündeki idamlara bütün sınıf gitmekle de geçmiştir! (Emraz-ı Zühreviye Hastanesi sonra Zührevi

Hastalıklar Hastanesi adını aldı. Şimdi Deri ve Tenasül Hastalıkları Hastanesidir. Biz Sakızağacı'nda otururken annem bir kez buraya yatırılmıştı. (...) Cankurtaran'a ya da Ahırkapı'ya - sözgelişi Edip Cansever'le ya da Sitare Ağaolu'yla ya da Gülin Tokat'la - gidişlerimde o hastaneye uzun uzun bakışıma, hatta denk getirdiğimde kapısına kadar gitmeme bir anlam veremeyen arkadaşlarca bu davranışımın hoş karşılanmasını dilerim.)"

Ece Ayhan'ın mahalle çevresinin genellikle azınlıklar ve onlar dışında da az sayıda Siirt kökenli Zeyrekli, Küçükpazarlı yoksul çocuklar olduğunu öğreniyoruz. Şair futbolu seviyor ve arkadaşlarıyla birlikte "Hava Çeliği" adlı bir futbol takımı kuruyor. Bunun dışındaki en büyük tutkusu sinema. Para bulabildiklerinde Alkazar Sineması'na gidip film izliyor o arkadaşlarla. Kendisini ilk ve en çok etkileyen filmin sinema tarihinde çocuklar üzerine yapılmış en önemli filmlerden biri olan, Jean Vigo'nun bir yatılı okul öğrencisiyken yaşadığı kötü deneyimlerden yola çıkarak çektiği "Hal ve Gidiş Sıfır" isimli film olduğunu söylüyor: "Bu yüzden Zeyrek orta deyince, İspanyol kökenli ve esrarlı bir biçimde ölen anarşist Almerayda'nın oğlu Jean Vigo'nun 'Hal ve Gidiş Sıfır' adlı sinema tarihinde çok önemli bir yeri ve etkinliği olan ünlü ve beni çarpan filmini anımsıyorum."

Ece ve arkadaşları kimi sanat ve kültür dergilerini de takip ediyorlardı. Otobiyografik epizotlarından öğrendiğimize göre Şehzadebaşı'ndaki şadırvanın köşesinde dergi satan bir nokta vardı ve Sabahattin Ali'nin, Aziz Nesin'in ve Rifat Ilgaz'ın çıkardıkları haftalık Marko Paşa Dergisini, zaman zaman da Büyük Doğu'yu oradan alırlardı. Vefa Caddesi'nde, okullarına yakın bir yerde Atıf Efendi Kütüphanesi vardı. Kütüphanenin yapım yılı oldukça eski bir tarihe denk gelirdi. Kesme taştan yapılmış yüksek duvarları olan kütüphaneye bir avlu bahçeden girilir ve kitaplara uzunca sayılan bir dehlizden geçilerek erişilirdi. Kütüphane bir Bizans sarnıcı üzerine inşa edilmişti. Kütüphanenin dört tarafı teraslarla bahçeye açılan kare şeklindeki okuma odasında, epey vakit geçirdi.

Uçurtma uçurmak, idam seyirleri, tramvaylara asılmak... "İstanbul'u bilenler şaşırmasın! Çünkü bu tombul tramvaylar geceleri Mecidiyeköy Tramvay Deposu'nda gecelerlerdi. İşte biz de bu ilk sefere Ağaçami durağından katılırdık, Şehzadebaşı'na dek. (...) Akşamları eve dönerken de Fatih-Harbiye kırmızı 'baliketi' tramvaylarını kullanırdık, onlarda da, herhalde 'yaşamadığımız' için ne anlama getirildiğini bilmediğimiz 'Asılmak tehlikeli ve yaksaktır' yazardı. (Ben bu kara yazının ne anlama geldiğini iki olayda da, 1971 (72) ve 1980 (81)'de çok iyi anlayacağım, anladım, sanırım anladım!)"

Yoksulluğun sonu gelmez, ama çektiği entelektüel yoksulluk değildir. Ece Ayhan, Zeyrek Ortaokulu'nda öğretmeni Demirhan Altuğ sayesinde müzikle tanışır. Kimseler bilmezken dönemin yükselen atonal müzik akımını izleyen bir ortaokul-lise öğrencisidir. Şiir yazmaya da ortaokulda başlar. Taksim Lisesi'ndeyken de devam eder. Tarih, müzik, sinema alanlarına olan büyük ilgisi, artan bilgisi, zekâsı ve yeteneği ile üniversitede sivrilir. 1953'te Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne girmiştir. Genç Mülkiyeli ilk şiirini yayımlamak üzeredir.

Ece Ayhan Mülkiye'yi 1959'da bitirdi. Ardından stajını ve kaymakamlık kurslarını tamamladı. Sivas'ın Gürün'ünde, Çorum'un Alaca'sında, Denizli'nin Çardak'ında altı yıl boyunca kaymakamlık yaptı. Kaymakamlığı bıraktıktan sonra ansiklopedi editörü, yazı işleri müdürü olarak çalıştı (Meydan-Larousse Ansiklopedisi; Sinematek, Yeni Sinema Dergisi, redaktör olarak Ağaolu ve E Yayınları vs.).

Şair, bir ara evlendi (1962). Bir oğlu oldu. Fakat maalesef altı sene dolmadan eşini yitirdi (1968). Yeniden evlenmedi.

1958'de Kınar Hanım'ın Denizleri'ni yayımladı. Bu bambaşka bir

şiirdi. Dildeki kırılmalar, şiirdeki anlam sorunsalı ile kapışma, bozulmuş kelimeler ve daha niceleri okurları üzerinde büyük şaşkınlık yarattı. Dil üzerinde düşünmekten ve 'mihenk taşı olarak ortaya hep kendini koymaktan' hiç vazgeçmedi. 1965'te Bakışsız Bir Kedi Kara (düzyazı şiir serisi), 1968'de Ortodoksluklar (düzyazı şiir serisi), 1973'te Devlet ve Tabiat adlı kitapları yayımlandı. Ardından Tüm Yort Savul, Zambaklı Padişah, Çok Eski Adıyladır, Morötesi Requiem, Çanakkaleli Melahat'e İki El Mektup, Kolsuz Bir Hattat, Şiirin Bakır Çağı, Son Şiirler... Türk şiirinin modernleşme sürecine eleştirel bir bakışla yaklaşan şairin tüm verimleri, izleyenlerinin mevcut şaşkınlığını pekiştirdi. Defterler, Dip Yazılar (politik ve poetik manifesto), Başlı Bozuk Günceler, Aynalı Denemeler gibi düzyazılarından oluşan günlük ve denemeleri de kitaplaştı. Bütün bu kitaplarda kendini asla tekrarlamadı.

Ece Ayhan! Kafası düşüncelerle dolu, yoksul ve yalnız bir savaşçı! Onca sıkıntı tahribatsız atlatılır mı? Öyleyse devam edelim.

1974'te şairin beyninde bir tümör belirir. Sağ kulağında işitme kaybı ve sağ gözünde hasar oluşur. 1976'da beyin ameliyatı geçirmesi gerekir. Bunu yaptırabileceği tek bir kuruşa bile sahip değildir. Şair, yazar, düşünce adamı Onat Kutlar'ın öncülüğünde edebiyat çevresi bir araya gelir ve büyük şairi yaşatacak bir seferberlik başlatırlar. Can Yücel'den Yaşar Kemal'e kadar pek çok kişi süreci içtenlikle destekler. Zamanın Başbakanı Bülent Ecevit bir örtülü ödenekle katılır bu seferberliğe. Nihayet gerekli birikime ulaşıldığında şair ameliyat için Zürih'e yollanır. Ameliyatı yapacak kişi, işinin erbabı olan ve uluslararası bir üne sahip Prof. Dr. Gazi Yaşargil'dir. Ülkeye dönüşünde ekonomik sıkıntılar içindeki sanatçıyı, Çanakkale Belediye Başkanlığı destekler. Ece Ayhan belediyenin geçici işçi kadrosunda gösterilir, böylece SSK hastanesinden ücretsiz olarak yararlanabilir. Ancak sağlığı

kötüleştirmektedir. Felç olur. Şair dostu Metin Üstündağ'ın önyak olmasıyla Çapa Tıp Fakültesi'ne yatırılır. Çeşitli huzurevlerinde ve değişik hastanelerde, örtülü ödenekler, arkadaşların desteği ve benzeri şeylerle tedavi görür. Felci atlatır. Nisan 2001'de tekrar Çanakkale'ye yerleşir. Yalnız, şairi yokluk olarak sınayan makûs talih yine de değişecek değildir. Zaten Ece Ayhan'ın şiirleri incelendiğinde karamsarlık, umutsuzluk, yalnızlık, zor hayatların kadınları ve benzeri izlekleri yineleyen dizelerle karşılaşılır.

Ece Ayhan, 2002'de düzenli denebilecek bu hayatı sürdürmez (sürdürmek istemez). Çanakkale'yi de terk ederek İzmir'e taşınır. Son zamanlarında kendi kendine sağlayamadığı bakıma kavuşabilmesi için İzmir Büyükşehir Belediyesi, Gürçeşme Zübeyde Hanım Huzurevi'ne yatırılır. Hayata gözlerini İzmir Büyükşehir Belediyesi, Eşrefpaşa Hastanesi'nde yumar. Şair kendisi için daima önemli olmuş, Çanakkale Eceabat'a bağlı Yalova Köyü'ne defnedilir (16.7.2002).

KADINLAR YAĞMURU

1. Bir oda kiralamıştır Orta Çağ'dan, yer yatağında yatıyor.
2. Giriyor bir kumru içeri camdan çatlak. "Burada soyunabilir miyim?" der.
3. Ve kadınlar yağmağa başlıyor eski kente.

Ece Ayhan

FAYTON

Erol Gülercan'a

O sahibinin sesi gramofonlarda çalınan şey
incecik melankolisiymiş yalnızlığının
intihar karası bir faytona binmiş geçerken ablam
caddelerinden ölümler aşkı peranın
Esrikmiş herhal bahçe bahçe çiçekleri olan ablam
çiçeksiz bir çiçekçi dükkanının önünde durmuş
tüllere sarılmış mor bir karadağ tabancasıyla
zakkum fotoğrafları varmış cezayir menekşeleri camekânda
Ben ki son üç gecedir intihar etmedim hiç, bilemem
intihar karası bir faytonun ağış göğe atlarıyla birlikte
cezayir menekşelerini seçip satın alışından olabilir mi ablamın.

YORT SAVUL

Arif Çağlar için

1. Atlasları getirin! Tarih atlaslarını!
En geniş zamanlı bir şiir yazacağız
2. Harbi karşılık verecek ama herkes
Göğünde kuş uçurtmayan şu üç soruya:
3. Bir, Yeryüzünde nasıl dağılmıştır
Tarihi düzünden okumaya ayaklanan çocuklar?
4. İki, Daha yavuz bir belge var mıdır ha
Gerçeği ararken parçalanmayı göze almış yüzlerden?
5. Üç, Boğaziçi bir İstanbul Irmağıdır
Nice akar huruc alessultanlarda bayraksız davulsuz?
6. Nerede kalmıştık? Tarihe ağarken üç ağır yıldız
Sürünerek geçiyor bir hükümet kuşu kanatları yoluk

7. Çocuklar! ile bile muhbirler! ve bütün ahali!

Hep birlikte, üç kez, bağırarak, yazınız

8. Kurşunkalemle de olabilir

Yort Savul!

"Prof. Yaşargil ayrıca baktı, muayene etti beni pazar. Ve bürosundaki masasının üzerinden eline bir kurukafa aldı.

"Tümör burada!" dedi bana göstererek "Sağ kulağının arkasında bir yerde. ('Akustik nörinom' denilen bir bölge). Duymayan sağ kulağının duymasını işte kaldırmış, köreltmış. Merak etme! Selim bir ur, iyi huylu. Kulağın arkasında ufak bir delik açacağım. O dar yerden içeri girebilmek için de orada bulunan bir siniri koparacağım. Sonra da o tümörü bir fare gibi kemireceğim. Ve o küçük şeyi temizledikten sonra o koparmış olduğum siniri yeniden birbirine bağlayacağım. Tutabilir de, tutmayabilir de, onu bilemeyiz. Tutmamışsa, işte bu yüzdendir ki sağ gözkapığın kapanmayacaktır, kapanmayabilir."

Zihin ya da benim zihnim bir olgunun - şiirdeki gibi - hayattaki karşılığını, bu yadırganası dünyada nesnel karşılığını arar, arıyor ve bulur, buluyor: Böylece ve işte bu yüzden "Selime Hanım'ı bırakıyorum" diye yazmışım, yazmıştım deftere kargacık burgacık. Akşamüzeri oldu." (Ece Ayhan, Başıbozuk Günceler, YKY, Edebiyat-Yaşantı)

Teşekkürler: Hulusi Geçgel, Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü. Zafer Yalçınpınar, Ece Ayhan – Bakırsız Bir Kedi Kara (Hay Hak-kında!) (<http://zaferyalcinpinar.com/bbkara/hayhakkında.html>) Erdoğan Kul, Ece Ayhan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı (Yeni Türk Edebiyatı) Anabilim Dalı, Doktora Tezi), 2007, Ankara Uğur Yanıkel, "Ümit Bayazoğlu'nun Ece Ayhan İle yaptığı Görüşmeden Notlar (Ekspress Görüşme Notları), YayınPasaj.org,pasaj69.org Haziran 2016 Semra Jumblatt Ece Ayhan Sivil Girişimi Çanakkale

cittaslow

Sakin Şehirler

Daha Yaşanabilir Bir Dünya

Yazı ve Fotoğraf: Şule Gönülsüz

“Yavaşlığın düzeyi anının yoğunluğuyla doğru orantılıdır; hızın düzeyi unutmanın yoğunluğuyla doğru orantılıdır. Yavaşlık ile anımsama, hız ile unutma arasında gizli bir ilişki vardır. Bir şey anımsamak isteyen kimse yürüyüşünü yavaşlatır. Buna karşılık, az önce yaşadığı kötü bir olayı unutmaya çalışan insan elinde olmadan yürüyüşünü hızlandırır”, Milan Kundera, Yavaşlık, Can Yayınları.

Yüksek katlı beton binaların, AVM’lerin, büyük otellerin, fast-food zincir restoranların olmadığı, fosil yakıtlı araçlar yerine bisiklet ve yayaların desteklendiği, teknolojiye önem veren ama büyük fabrika ve işletmeler yerine küçük üreticileriyle kendine yeten bir ekonomi için uğraşan,

doğayla uyumlu, hayatı sakin yaşamayı tercih eden misafirperver insanların yaşadığı bir yer düşünün. Günümüzde 30 ülkede 205 yerleşim yeri bu özellikleri barındırıyor ve Cittaslow olarak tanınıyor. Cittaslow, İtalyanca şehir “citta” ve İngilizce yavaş, sakin anlamlarına gelen “slow” sözcüklerinin birleşmesiyle oluşan, İtalya’da 1999’da doğmuş bir harekete verilen ad. Türkçede “Yavaş Şehir” veya daha doğru anlamıyla “Sakin Şehir” olarak kullanılmakta.

Cittaslow İtalya’nın Toskana bölgesinde yer alan Greve in Chianti’nin belediye başkanı Paolo Saturnini’nin öncülüğünde kurulan uluslararası bir belediyeler birliğidir. Slow Food (Yavaş Yemek) hareketinden esinlenen cittaslow, şehirlerin (yerleşim yerlerinin) yerel özelliklerini kaybetmeden gelişmesi ve hayat kalitesinin yükselmesini

Cittaslow, İtalyanca şehir "citta" ve İngilizce yavaş, sakin anlamlarına gelen "slow" sözcüklerinin birleşmesiyle oluşan, İtalya'da 1999'da doğmuş bir harekete verilen ad.

amaçlamaktadır. Amblemi, üzerinde ev ve çeşitli yapıları taşıyan turuncu bir salyangozdur.

Paolo Saturnini, 1999'da Orvieto, Bra, Positano'nun belediye başkanları ile Slow Food'un kurucusu ve başkanı Carlo Petrini ile bir toplantı düzenledi. İtalya'daki önemli turizm merkezlerinden olan bu küçük şehirlerde de hayat çok hızlanmış, etraf reklam panoları, fast-food restoranlarla, trafik ve gürültüyle çevrelenmiş, yerel mutfak unutulmaya yüz tutmuştu. Bu gidişe son vermek için düzenlenen toplantıda "sakin şehir" kriterleri belirlendi. İtalya'daki bazı kasaba ve küçük şehirleri Fransa, başka Avrupa ülkeleri ve diğer kıtalardaki yerler izledi. Bu akımla sakin şehirlerin sayısı da bu unvana sahip olmak için gerekli kriterler de arttı.

Bugün sakin şehir olmak isteyen yerlerin 70 üyelik kriterini karşılaması bekleniyor. Bunlar çevre, altyapı, kentsel yaşam kalitesi, tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkârlara dair politikalar, misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar, sosyal uyum ve Slow Food hareketiyle birlikte ortaklıklar başlıkları altında yer alıyor. Nüfusu 50.000'in altında olan yerleşim yerleri Cittaslow olabildiğinden Türkiye'de aslında şehirler değil ilçe ve kasabalar bu ayrıcalıktan yararlanabiliyor. Hem adayların hem de üyelerin 70 kriter çerçevesinde sürekli projeler geliştirmesi ve uygulaması gerekmektedir.

Sakin şehirler Slow Food hareketinde olduğu gibi yerel gelenekleri, gerçek gıdayı, gastronomik zevkleri ve yaşamı daha sakin yaşamayı hedeflemektedir. Şehir planlamasında alternatif yöntemler ve daha sade yaşama dönmek için çözümler üretmektedir.

Bu alternatif yaşam biçimi kimilerine sıkıcı gelebilir, hatta emekliler için dahi bu yavaşlık cazip olmayabilir. Düşünsenize büyük markaların bulunduğu alışveriş merkezlerine, oralandaki sinema, cafe, restoranlara gidemeyeceksiniz, arabanızı ve cep telefonunuzu bir üst modelle değiştirmek için mevcut borçları bitirmeden yeniden kredi kartınızı kullanmanız gerekmeyecek, yüksek yüksek apartmanlardan oluşmuş, güvenli sitelerde yaşayamayacaksınız, her biri birbirinden farklı biçim ve renkte yeni yeni binalar, ışıklı tabelalar, kalabalık, hız ve kaos sizden uzak olacak... Öte yandan özellikle büyük kentlerde yaşayan ve sürekli tüketmeye zorlanan bazı insanlar için ise bu sakin yaşama biçimi paha biçilmez olacaktır.

Sakin şehirlerde geleneksel mimari korunur ve aslına uygun restorasyonlar yapılır, gürültü ve hava kirliliğine karşı önlemler alınır, taşıt trafiği azaltılıp bisiklet kullanımı özendirilir ve yayalaştırılmaya önem verilir, organik tarım ve yerel üretim desteklenir, fast-food yerine ev yemeği

ve geleneksel mutfak ön plana çıkarılır ve diğer pek çok uygulamayla özünde daha yaşanabilir yerler ve sürdürülebilir kalkınma hedeflenir.

Türkiye’de 11 sakin şehir bulunmaktadır: Seferihisar (İzmir), Yenipazar (Aydın), Akyaka (Muğla), Gökçeada (Çanakkale), Taraklı (Sakarya), Perşembe (Ordu), Vize (Kırklareli), Yalvaç (Isparta), Halfeti (Şanlıurfa), Şavşat (Artvin) ve Uzundere (Erzurum).

Seferihisar Türkiye’nin ilk, dünyanın 121. sakin şehridir. 2009’da bu unvana sahip olmasında Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer’in katkısı büyüktür. Soyer bugün hem Cittaslow Türkiye Koordinatörü ve hem de Cittaslow Uluslararası Başkan Yardımcılığı görevini yürütmektedir. İlk olmasının verdiği avantajla Seferihisar bugüne kadar çok sayıda proje geliştirmiştir: üretici pazarları, üretici birlikleri, kooperatifler, doğaya uyumlu tarım, Can Yücel Tohum Merkezi, tohum takas şenlikleri, Doğa Okulu, Kadın Emeği Evleri, Masalevi, vd.

Sakin şehir bir seferberlik, yaşama biçimi ve yerel kalkın-

ma modelidir. Bu modelin Barselona, Roma ve Brüksel gibi büyük kentlere uygulanması için de çeşitli adımlar atılmaktadır. Büyük metropollerde sakin şehirler yaratmak bir çelişki gibi gözükebilir. Ama küreselleşme, tek tipleşme, aşırı hız, kalabalık ve her türlü kirlilik kentleri yaşanmaz hale getiriyor. Büyük kentlerin sakin şehir destekçisi olması ve belli kriterleri uygulamaya geçmesi dahi oralarda yaşayanların hayat kalitesini yükseltecektir. Örneğin Güney Kore’nin ikinci büyük kenti olan Busan, yavaş yemek, yavaş turizm ve yavaş ulaşımı destekleyerek sakin şehir değerlerini ve hedeflerini kente uyarlamak için harekete geçmiştir. Sakin şehirler örnek alınarak daha yaşanabilir bir dünyaya kavuşma şansımız olabilir.

SAKİN ŞEHİR ÜYELİK KRİTERLERİ:

1- Çevre Politikaları:

- 1.1. Hava temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi
- 1.2. Su temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi

- 1.3. Halkın içme suyu tüketiminin ulusal ortalamayla karşılaştırılması
- 1.4. Kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması
- 1.5. Endüstriyel ve evsel kompostlamanın desteklenmesi
- 1.6. Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisinin bulunması
- 1.7. Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu
- 1.8. Kamunun yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi
- 1.9. Görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılması
- 1.10. Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması
- 1.11. Hane başına düşen elektrik enerjisi tüketimi
- 1.12. Biyoçeşitliliğin korunması.

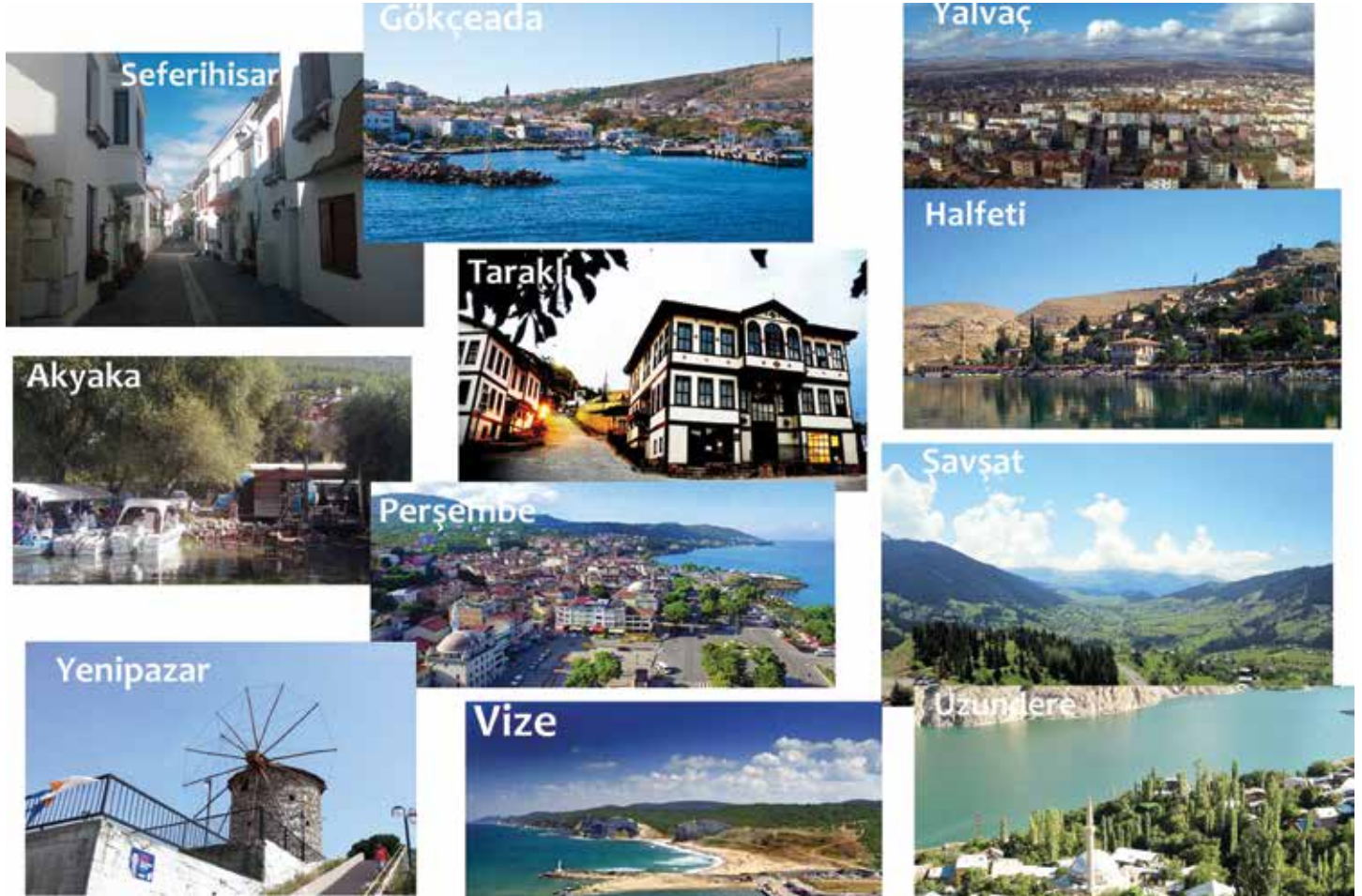
2- Altyapı Politikaları:

- 2.1. Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları
- 2.2. Mevcut bisiklet yollarının araç yollarıyla kilometre üzerinden karşılaştırılması
- 2.3. Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri
- 2.4. Özel taşıt kullanımına alternatif olarak eko ulaşım planlanması

- 2.5. Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması
- 2.6. Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler
- 2.7. Sağlık hizmetlerine onaylanmış ulaşılabilirlik
- 2.8. Kent merkezlerinde malların sürdürülebilir dağıtımı
- 2.9. Şehir dışında çalışan şehir sakinlerinin oranı

3- Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları:

- 3.1. Kentin direnci için planlama
- 3.2. Kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin artırılması için programlar
- 3.3. Verimli bitkiler ve meyve ağaçları kullanılarak sosyal yeşil alanların iyileştirilmesi ve/veya oluşturulması
- 3.4. Kentsel yaşanabilirliğin artırılması
- 3.5. Marjinal alanların tekrar değerlendirilip kullanılması
- 3.6. Vatandaşlara ve turistlere yönelik interaktif hizmetlerin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması
- 3.7. Sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulması
- 3.8. Kentin internet ağına sahip olması
- 3.9. Kirleticilerin izlenmesi ve azaltılması
- 3.10. Tele çalışmanın geliştirilmesi
- 3.11. Kişisel sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki

Bugün sakin şehir olmak isteyen yerlerin 70 üyelik kriterini karşılaması bekleniyor. Bunlar çevre, altyapı, kentsel yaşam kalitesi, tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkârlara dair politikalar, misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar, sosyal uyum ve Slow Food hareketiyle birlikte ortaklıklar başlıkları altında yer alıyor.

- 3.12. Sosyal altyapıyı desteklemek
- 3.13. Kamusal sürdürülebilir kentsel planlamanın teşviki
- 3.14. Kent içindeki kullanışlı yeşil alanların verimli bitkiler ile değerlendirilmesi
- 3.15. Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması
- 3.16. Atölyelerin korunması ve değerlerinin artırılması – doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması
- 3.17. Yeşil alanlarda kullanılan beton miktarı

4- Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara Dair Politikalar:

- 4.1. Agroekolojinin geliştirilmesi
- 4.2. El yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin korunması
- 4.3. Geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin artırılması
- 4.4. Kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini artırarak kırsal bölgelerin değerini artırmak
- 4.5. Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb.) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması
- 4.6. Kişisel kullanımda ve yemek sektöründe tat eğitimlerinin verilmesi ve mümkünse organik yerel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi
- 4.7. Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin artırılması
- 4.8. Otel kapasitelerinin artırılması
- 4.9. Tarımda GDO kullanımının yasaklanması
- 4.10. Önceden tarım için kullanılmış alanların kullanımı hakkındaki imar planları için yeni fikirlerin varlığı

5- Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim için Planlar:

- 5.1. İyi karşılama
- 5.2. Esnafın ve operatörlerin farkındalıklarını artırmak
- 5.3. Yavaş güzergâhların mevcut olması
- 5.4. Önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi
- 5.5. Eğitimciler, yöneticiler ve çalışanların Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim görmesi
- 5.6. Sağlık eğitimleri
- 5.7. Yöre halkına Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek
- 5.8. Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı
- 5.9. Cittaslow kampanyalarının desteklenmesi
- 5.10. Cittaslow logosunun internet sayfasında ve antetli kağıt üzerinde kullanımı

6- Sosyal Uyum:

- 6.1. Azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar
- 6.2. Farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşaması
- 6.3. Engelli kişilerin entegrasyonu
- 6.4. Çocuk bakımının desteklenmesi
- 6.5. Genç neslin istihdam durumu

- 6.6. Yoksulluk
- 6.7. Toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşlarının mevcudiyeti
- 6.8. Farklı kültürlerin entegrasyonu
- 6.9. Politikaya katılım
- 6.10. Belediyenin kamu konut yatırımı
- 6.11. Gençlik faaliyetlerinin yürütüldüğü alanların ve bir gençlik merkezinin mevcudiyeti

7- Ortaklıklar:

- 7.1. Slowfood aktiviteleri ve kampanyaları için destek
- 7.2. Doğal ve geleneksel yiyecekleri Slowfood veya diğer kurumlar ile desteklemek
- 7.3. Eşleştirme projelerini desteklemek ve gelişmekte olan ülkelerin Cittaslow ve Slowfood felsefelerinin yayılmasını da sağlayacak şekilde gelişmeleri için işbirliği yapmak

Kaynaklar:

- <http://www.avekon.org/papers/786.pdf>
- <http://www.cittaslow.org/>
- <http://cittaslowturkiye.org/>
- <https://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12614177/index.pdf>
- <http://iflaonline.org/2016/04/possible-implementation-of-cittaslow-to-urban-centres-of-the-world/>

Seferihisar Türkiye'nin ilk, dünyanın 121. sakin şehridir. 2009'da bu unvana sahip olmasında Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer'in katkısı büyüktür.

Soyer bugün hem Cittaslow Türkiye Koordinatörü ve hem de Cittaslow Uluslararası Başkan Yardımcılığı görevini yürütmektedir.

DARIO MORENO, BİZİM DARIO... İzmir'in ta kendisidir...

Yazı: Ayşe Kilimci

İzmir'in ta kendisidir...

Böyle der, sevgili Yaşar Aksoy, Dario'dan için ve ekler: 'Mezarlıkbaşı'nın fıkır fıkır kaynayan çocuğu, İkiçeşmelik'in sevdalısı, Karataş'ın âşığı, Asansör'ün evladı, Kemeraltı'nın tiryakisi, Kordonboyu'nun martısı...'

Asıl adı David Arugete. Annesi Rosa Saul, Aydın'lı, gençlik yaşta şimendifer işçisi Moreno Arugete ile evlenmiş. Arugete öteki yoksul Yahudilerden farklı, kadrolu memuriyet bulmuş, bir Fransız şirketi olan İzmir Kasaba Temdidi demiryolu hattında çalışırken, iki oğlunu büyütemeden bir vagon patlamasında ölünce, bir ve iki yaşındaki oğul-

larıyla ne yapacağını şaşmışken, Aydın yangını onları evlerinden de etmiş. Genç anne Saul çocukları ve kendi ana babasıyla İzmir'e göçmüş. Terzilere ilik işi yapmış. Gel zaman git zaman bu terzilerden biri, Moiz Saul ile evlenmiş, kızkık soyadına dönmesi de kaderin hoşluğu. Moiz beyden üç kızıyla bir oğlu olmuş, İsrail, Kanada savrulmuşlar. Avram da İsrail'e göçmüş, Tel-Aviv'e. Okul çağı gelince de küçük David yani bizim Dario Talmud Tora Musevi okuluna verilince, sonraları Allians mektebi olarak bilinen Nido de Guerfance yetimhanesinde büyüdü. Sesi güzel diye haham yapılması düşünüldünce, annesi korkar. 16'sında Halim Ağa çarşısında bir avukat yanında çalışırken, patronu ona Rum müzik hocasından şan, gitar, piyano dersleri aldırdı.

Canım dilber şehir, eşsiz şehir
İzmir
Ulu Çatalkayan, gök mavisi
körfezin
Yeşil Yamanların, çeşitli bağlarıyla
Ege'nin güzeli, incileri incisisin
Canım dilber şehir, eşsiz sevgili
İzmir
Gurbette sensizim, avare bir
öksüzüm
Kalbim seni arar, hep senin için
çarpar
Sevgili İzmir'im, canımı veririm,
ben esirinim

Dünyayı dolaştım, birçok kıta
aşım
Güzelim İzmir, eşini aradım, her
yeri taradım
Bir tanem İzmir
Daracık yolların, yiğit efelerinle
Körfezde mehtabın, denizde
gurubunla
Güzeller güzeli, dilberler dilberisin
Senden ayrılamam, seni
bırakamam
Sevgili İzmir...

Kendi de geceleri Milli Kütüphane'ye gidip Fransızca öğrenmeye başladı. Türk Çiftetellisini Yahudilerin asırlardır İzmir'de yaşattığı Ladino dilinde, farklı bir tarzda yorumlayıp, çalıyordu. Genç Yahudilerin Bar Mitzva törenlerinde şarkı söylerken, artık tanınır olmuştu. İlk konserini Konak Vapur İskelesi üstündeki gazinoda veren Dario, feraha çıkınca, annesiyle Karataş'taki Asansör sokağına taşındı. O gün bugün orası onun sokağıdır... Yüksel Çakmur'un başkanlığı döneminde adı resmen konulsa da... (Dario Moreno Sokağı başkan H. Tartan'ın döneminde yeniden düzenlendi ve bu ikinci açılışına Enrico Macias da katıldı)

Askerlik acemiliğini Yahudi gençlerin hepsinin yollandığı Konya'da, sonra da Akhisar Orduvevi Orkestrasında yaptı. Konya ve Adana Orduvevleri ile süren askerliği bitince, İstanbul Belvü'de sahneye çıkan Dario, iki gecelik çağrıya hayır diyemeden gittiği Ankara Gar Gazinosu'nda iki yıl kalır, yıl, ikinci dünya savaşı yıllarıdır... Sonra gelsin İzmir Fuarı, İstanbul Maksim ve Fener.

DARIO'NUN EFSANE ŞARKILARI:

Hatıralar Hayal Oldu
C'était Une Nuit Bleue
C'est Ça Que
J'aime
Canım İzmir
Daucement les Amis
Caminito
Granada La Bamba
Etranger Au Paradis
L'air du Bresilien
İstanbul Kızları
Sarı Kanaryam
Yavaş Yavaş
Deniz ve Mehtap
Annesinden izin alarak, Paris'teki dayısı Yosef ve teyzesi Matilda'nın yanına gitti gitmesine ya, orada Almanların yakıp yıktığı bir Paris buldu. Neyse ki felek Dario'ya hem sillesini indirmiş, hem yardım eli uzatmış, Paris'te İzmir'deki müzik öğretmeni Stavri'yle karşılaşınca, birlikte çalıştı, kendini

geliştirdi, Cannes'daki Palm Beach Oteli'nde söyledi, Petro Del Sol Müzikholünde sahneye çıktı, gene de Pariste'ki ilk yıllar zor yıllardı. Almanya'daki Amerikan kulüplerinde şarkılar söyledi, sonra Fransa'da ilk kez 'Jesabel' şarkısıyla büyük başarı kazandı. Sonra kalipsolarıyla bilindi, Adieu Lisbon ve Cou Courou Cou Cou o dönem sevilen parçaları oldu. Belçika ve Brüksel'e gitti, orada ev sahibi oldu, ancak, evlenmedi.

Fecri Ebciöğlü ile Sezen Cumhur, o dönem şarkılarına Türkçe söz yazdılar.

'Deniz ve mehtap / sordular seni neredesin?/ Nasıl derim terk etti/ Bırakıp beni gitti/ Anladılar ki aşkımda bitti/ Alay ettiler benle hep/ Sen oldun bunlara bak sebep/ Mehtap dedi gördüm ahhh onu/Belinde erkek kolu.../Deniz güldü halime/ Bir avuç su verdi elime/ Biterse gözyaşın, al, dedi/ Doldur tekrar yerine...'

Dario Orhan Veli'den de etkilenmiş.

Hayat Mecmuasına anlatmış bunu: "Ankara'ya ilk gelişimdi, Hergele Meydanı'nda üçüncü sınıf bir otelde iki kişilik bir odaya yerleşmiştim. Bir hafta geldim, gittim, oda arkadaşımı tanımak kısmet olmadı, ya ben geç geliyordum, ya da o. Sabahları birimizden biri erkenden kalkıp gidiyordu. Sonunda bir sabah gözlerimi açtım, oda arkadaşım da açtı, bakiştık. Ben 'merhaba' dedim, o da aynısıyla karşılık verdi. Hakkımda Ankara gazetelerinde ufak tefek yazılar çıkıyordu, komşum meğer beni o yazılardaki resimlerimden tanıyormuş. 'Siz kimsiniz?'

'Ne iş yapıyorsunuz?' diye sordum, gülümsedi, 'boş gezerim' dedi. 'Adım Orhan Veli'dir.' Şair Orhan Veli ile oda arkadaşlığımız uzunca sürdü. Orhan yeni yazdığı veya sevdiği bir şiiri mutlaka bana okutur ve 'ne güzel şiir okuyorsun sen' derdi."

Birçok dili konuşabilirdi, bizim Dario... O yüzden şarkılarını da çok dilli okudu. Ondandır dünyanın her köşesinde sevildiği... Plakları Avrupa'da Barclay, ABD'de F. Sinatra'nın firması Reprise kaydetti.

İyi bir oğuldu, bizim Dario, dünyayı fır dönerken, Brüksel'de 'La Macha' adlı bir gösteri yapımcısı olarak sahne gösterileri gerçekleştirirken, bir yandan İsrail'deki ailesini, annesini ihmal etmeyip, hem arayıp sormakta, hem geçimlerini sağlamaktadır.

Hasta annesini yoklamaya gittiği Tel Aviv'den Brüksel'e, İstanbul üstünden dönmeye çalıştığı sırada, havaalanında 1968 Aralık ayında ölüverir.

Ömrünün yarından çoğu dışarlarda geçti, gurbette. İzmir dışı gurbetti, Dario'ya.

Türk asıllı Yahudi çocuk Dario ' Ölürsem beni İzmir'e getirin gömün ve sakın öldü demeyin, İzmir'e geri geldi, yuvasına döndü, deyin, bıraktığım parayla da Dario Yetimhanesi kurun' vasiyetinde bulunsa da, olmadı. Annesi madam Rosa oğlunu aldı, İsrail'e götürdü.

Ne iş yapıyorsunuz?' diye sordum, gülümsedi, 'boş gezerim' dedi. 'Adım Orhan Veli'dir.' Şair Orhan Veli ile oda arkadaşlığımız uzunca sürdü. Orhan yeni yazdığı veya sevdiği bir şiiri mutlaka bana okutur ve 'ne güzel şiir okuyorsun sen' derdi."

Dario Moreno

İstanbul'un kızları bilsen ne şeker
İnsanı uzaklardan yanına çeker
Unutamam o İstanbullu kızları
Sen olmasan yaşayamam
Sen olmazsan anlayamam
Mehtap güneş dünya boştur
Aldırmam ben
Yeter ki sen gitme benden

İstanbul'un kızları bilsen ne şeker
İnsanı uzaklardan yanına çeker
Unutamam o İstanbullu kızları
Ah şu İstanbul'un kızları
Ayın güneşin mevsimin yıldızlarıdır
Dünya bilir ki hepsi hepsi güzeldir
Unutamam unutamam İstanbullu kızları ben

Yoksul ama zengin Dario... Tombiş ama zarif Dario. İki vatanlı, iki isimli, ama, her yerde ve her zaman İzmirli Dario.

İzmir'in bütün futbol takımlarını sevdi, bütün semtlerini sevdiği gibi tıpkı. Darbuka çaldığı yoksul semtlerini de... Boyozu, rakıyı, nargileyi, İmbatı. Çipurayı, martıları, faytonu, buzlu bademi, Kale ve Damlacık semtlerinin kahvelerini, köfteci Emin'in köfte piyazını...

Müzik kadar tiyatroya da sevdalıydı. Kısacık ömrünün son günlerinde (son olduğunu elbet bilmediği, ölüme en uzak bir yaşta) Don Kişot müzikaline hazırlanıyordu. Şeker ve böbrek hastası Dario'nun kilolarını tehlikeli bulan doktorlar on yedi kg zayıflatabilmişken, müzikalde sahici Sancho Pancho olabilmek için verdiği kiloları toptan geri aldı. Gene de 1968' Ekim ayında Sancho Pancho olarak sahnedeydi, ünlü Jacques Brel ile... Belçika Prensesi Paola bu oyundaki başarısı için sanat madalyasıyla onurlandırmıştı, Dario'yu... Ölüm arefesinde bu oyunun dünya turnesine hazırlanıyordu.

Müziğin yanısıra sinemayla da ilgilendi Dario Moreno, 45 filmde rol aldı. Le Salaire de la peur (Dehşet Yolcuları) ilk filmi. Sonra Oeil Pour Oeil (Göze Göz) geldi, Fransa'da en iyi yardımcı aktör ödülü de bu filmle geldi. Brigitte Bardot ile Oh Que Mambo (Come and Dance With Me) de oynadı, Eddie Constantine ile serüven filmlerinde oynadı.

Ülkesinin tanıtımındaki üstün gayretlerinden ötürü, Turizm Tanıtma Bakanlığı 1962'de 'Hitit Güneşi' ile ödüllendirdi, Dario Moreno'yu, bizim Dario'yu...

Ölümünün ardından Sezen Cumhuriyet 'Bu Son Şarkı'yı kaleme aldı, Ertan Anapa besteledi, Selçuk Ural söyledi. 'Çınlattı kahkahaları/ Oynattı bütün dünyayı/ Herkes gülerken ağladı/ Kimse farkına varmadı' diyordu şarkı, doğruydu...

Ah Dario, bizim İzmirli Dario'muz, makamın uzakta olsa da biz senin hâlâ ve hep İzmir'de olduğunu biliyoruz. Vefa borcumuzu seni hep anarak belki ödüyoruzdur. Hak faslında sen hep alacaklısın. Hayattan da, müzikten de, İzmir'den de, ailenden de, menajerinden de, aşktan da...

(Yararlanılan kaynaklar: Asansör ve Dario Moreno Anıları/ Yaşar Aksoy/ İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 1993 yılı, 2.baskı)

KNK İlkbahar 2010/ 2.sayı, A. Nedim Atilla/ Şimdi tatlı ve sevgili şehirden çok uzakta.)

İzmir'in Asansörü/ Ayşe Kilimci, Paylaşım dergi)

Ben uzaklarda hasretle inerken
Ben ümit dolu bir haber beklerken
Duydum ki artık beni unutmuşsun
Sen hergün bir başka dala konmuşsun
Hiç şimdi anladım beni sevmedin
Ben uğruna senin neler vermedim
Yok bir daha aldatamazsın
Her şey bitecek mani olamazsın

Bak hatıralar hayal oldu
Dur desem dönmez ki gitti kayboldu
Dönemez artık mutlu günler
Açılmadan solacak tomurcuklar
Her yanını saracak karanlıklar
Son bir gemi kalkacak bu limandan
Mendil sallanmayacak ardından
Bitecek hayat elveda, elveda

